

Etin Cinsel Politikası ve David Mitchell'ın *Bulut Atlası* Romanında Hayvanlaştırılan Kadın Klonlar

Adem Balcı*

* Dr.

adembalcitr@gmail.com
Gaziantep / TÜRKİYE

Gönderim / Received:

15 Eylül 2024

Kabul / Accepted:

28 Şubat 2025

Alan Editörü / Field

Editor: Meryem Koyun

Öz

Vegan-feminist eleştirmen Carol J. Adams'ın aynı adlı kitabında ortaya attığı "etin cinsel politikası" kuramından yola çıkan bu makale, ataerkil toplumlarda cinsel şiddet ve et yeme arasında sıkı bir bağ olduğunu iddia etmektedir. Nitekim ataerkinin kadınlara ve hayvanlara yönelttiği, cinselleştirilmiş bir eril şiddettir. Teorik ve pratik olmak üzere iki bölümden oluşan makalenin kuramsal bölümü, ataerkinin çıkış noktası ve Batı düşünce sisteminin temellerini oluşturan ikili karşıtlıkları incelemeye başlamaktadır. "İnsan-hayvan" ve "erkek-kadın" ikiliklerinin temelinde "insan=erkek-kadın=hayvan" şeklinde tek bir ikilik olduğunun ileri sürüldüğü bu bölümde özne pozisyonundaki erkeğin, ikinci konuma itilen kadını ve hayvanı nesneleştirerek sömürdüğü tartışılmaktadır. Kuramsal bölümün ikinci kısmı, Adams'ın vegan-feminist kuramı ışığında şiddete uğrayan kadınların hayvanlaştırılmasını ve ete dönüştürülen hayvanların cinselleştirilip dişilleştirilmesini ele almaktadır. Bu kısım özellikle Adams'ın aynı kitapta tartıştığı "kayıp gönderge" kavramı üzerinden ilerlemektedir; çünkü ataerki, kayıp gönderge sistemi vasıtasıyla kadınlara ve hayvanlara uyguladığı benzer şiddetleri ötekinin maruz kaldığı muameleyi akıllara getirerek maskelemekte ve kuvvetlendirmektedir. Uygulama bölümüyse İngiliz yazar David Mitchell'ın *Bulut Atlası* (2004) adlı romanının "Sonmi-451'in Niyazı" başlıklı distopik anlatısında kesilerek ete dönüştürülen kadın klonlar üzerinden etin cinsel politikasını incelemektedir. Kadın klonların, Papa Song isimli kapitalist işletmecinin mezbahasında ete dönüştürüldükten sonra zincir restoranlarında servis edilmeleri kayıp gönderge kavramıyla ele alınmakta ve gördükleri bu muamelenin hayvanlaştırılmalarından kaynaklandığı ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etin cinsel politikası, kayıp gönderge, kadınlar, hayvanlar, *Bulut Atlası*.

The Sexual Politics of Meat and Animalized Female Clones in David Mitchell's *Cloud Atlas*

Abstract

Drawing on vegan-feminist critic Carol J. Adams's theory of "the sexual politics of meat" that she introduced in her book of the same title, this article claims that there is a close relationship between sexual violence and meat-eating in patriarchal societies. As a matter of fact, it is the sexualized masculine violence of patriarchy that connects women and animals. The article consists of two parts:

theory and practice. The theoretical part is divided into two sections, and the first section explores the origins of patriarchy and the binary oppositions that constitute the roots of the Western thought system. In this section, it is argued that the binary oppositions “human-animal” and “male-female” are not separate, but essentially a single binary reformulated as “human=male-female=animal.” The privileged position of the male in this binary opposition, as the subject over the objectified female and animal, enables the former’s oppression and abuse of the latter. Following such a trajectory, in light of Adams’s vegan-feminist theory, the second section of the theoretical part delves into the animalization of oppressed and abused women, and the sexualization and feminization of butchered animals. Even more specifically, the discussion of this section is built upon the concept of the “absent referent” that Adams discusses in the same book. Through the structure of the absent referent, patriarchy manages to mask and reinforce the violence it inflicts on women and animals by evoking the treatment the other is subjected. The second part of the article scrutinizes the sexual politics of meat with respect to the butchered female human clones that are transformed into meat in the dystopian narrative “An Orison of Sonmi-451” of British writer David Mitchell’s *Cloud Atlas* (2004). The butchering of the female clones in the capitalist employer Papa Song’s slaughterhouse and the serving of their meat in his restaurants are analyzed with respect to the concept of the absent referent, and it is asserted that such treatment of these women stems from their animalization.

Keywords: The sexual politics of meat, absent referent, women, animals, *Cloud Atlas*.

GİRİŞ

Vegan-feminist eleştirmen Carol J. Adams'ın (1951) aynı adlı kitabında tartıştığı, kadınların hayvanlaştırılması ve hayvanların cinselleştirilip dişilleştirilmesi şeklinde ortaya çıkan "*etin cinsel politikası*" (2013, s. 24) kuramından yola çıkan bu makale, ataerki toplumlarda et yeme ve kadına yöneltilen cinsel şiddet arasında sıkı bir bağ olduğunu iddia etmektedir. Et tüketilen kültürlerde, et bir zamanlar yaşayan bir hayvanın parçası olmaktan ziyade besin olarak değerlendirilmektedir. Hem kesim işlemi hem de dil eti asıl göndergesi olan hayvandan sonsuza kadar uzaklaştırmış olduğu için uygulanan şiddet maskelenmiş olsa da et yeme eylemi oldukça yaygın ve sistematik bir şiddet türüdür. Genel kanı hayvanlara hükmedilmesini insanmerkezcilikle bağdaştırırsa da vegan-feminist bir çerçeveden ilerleyen bu makale, hayvana yöneltilen şiddeti tıpkı kadına şiddet gibi erilmerkezcilikle ilişkilendirmektedir. Nitekim ataerkinin hayvanlara uyguladığı şiddet de tıpkı kadınlara yöneltilen şiddet gibi cinselleştirilmiş bir eril şiddettir. Bu sebeple nesneleştirilerek eril şiddete uğrayan kadınlar ve hayvanlar benzer muamelelere maruz kalmaktadırlar. Cinsel şiddet mağduru kadını ve ete dönüştürülen hayvanı bir araya getirense yine Adams'ın aynı kitapta tartıştığı "*kayıp gönderge sistemi*"dir (2013, s. 102). Zaten kayıp gönderge sistemi, baskılanan bir grubun yaşadığı şiddeti başka bir grubun yaşadıklarını akıllara getirerek hem maskelemekte hem de kuvvetlendirmektedir (Adams, 2013, s. 103). Bu bağlamda teorik ve pratik olmak üzere iki bölümden oluşan bu makalenin kuramsal bölümü, özellikle kayıp gönderge kavramı üzerinden etin cinsel politikasını ele almakta ve cinsel şiddete uğrayan kadınların hayvanlaştırılmasını ve ete dönüştürülen hayvanların cinselleştirilip dişilleştirilmesini tartışmaktadır. Ancak etin cinsel politikasından önce bu bölümün ilk kısmı, kadınların ve hayvanların ikincil konuma itilerek nesneleştirilmesine yol açan ve ataerki ile Batı düşünce sisteminin temellerini oluşturan ikili karşıtlıkları irdelemektedir. Uygulama bölümüyse İngiliz yazar David Mitchell'ın (1969) *Bulut Atlası* (2004) romanının beşinci ve yedinci bölümlerindeki "Sonmi-451'in Niyazı" adlı anlatısında etin cinsel politikasının yansımalarını ele almaktadır. Distopik bir gelecekte geçen anlatıdaki kadın klonların, Papa Song isimli kapitalist bir işletmecinin zincir restoranlarında yıllarca çalıştıktan sonra mezbahasında kesilip ete dönüştürülmeleri ve tekrar aynı restoranlarda müşterilere servis edilmeleri kayıp gönderge kavramıyla incelenmektedir. Bu kanlı kıyımın ortaya çıkmasına kadın klonların hayvanlaştırılmasının sebep olduğu ileri sürülmektedir.

Kadınlar ve Hayvanlar: İkili Karşıtlıklar ve Örtüşen Baskı Sistemleri Arakesitinde Ötekileştirilen Kardeş Türler

Geleneksel olarak çevreci çalışmalarda doğanın tahribatı ve hayvanların sömürülmesi insanmerkezcilikle ilişkilendirilmiş olsa da Greta Gaard'ın da belirttiği gibi, ekofeminist felsefede bunun insanmerkezciliğin ötesinde erilmerkezcilik ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Nitekim "[e]kofeminizm, [...] insanmerkezciliği çok daha derin bir problem olan erilmerkezciliğin bir emaresi olarak görmektedir" (1993, s. 6).¹ Doğayı, hayvanları, kadınları ve aslında diğer tüm varlıkları hükmedilebilir ve sömürülebilir birer emtia olarak gösteren ise erilmerkezciliğin çıkış noktası olan ataerkidir. Yaygın görüş ataerkinin sadece kadınları baskıladığı ve olumsuz yönde etkilediği şeklinde olsa da aslında olan bundan çok daha fazlasıdır. Ataerki, ikili karşıtlıklar üzerine inşa edilmiş bir sistemler hiyerarşisidir. Bu hiyerarşik sistemin en tepesinde konumlandırılan beyaz erkek öznesinin dışında kalan diğer tüm bireyler (siyahiler/farklı ırklar, kadınlar, hayvanlar, vs.), nesne pozisyonuna indirgenerek daha aşağıda konumlandırılmışlardır. Bu da kaçınılmaz bir tahakküm ve sömürüyü beraberinde getirmiştir.

Ataerkinin gücünü aldığı yer, Batı kültürünün de temellerini oluşturan ikili karşıtlıklar olduğu için "[e]kofeminist felsefe, [...] [bu] değer ikiliklerini tartışmayla başlar" (Adams & Gruen, 2022, s.3). Bu bağlamda ekofeminist düşünür Marti Kheel'in dediği gibi, "*Batılı ikili düşünce sistemi dünyayı 'biz ve*

¹ Aksi belirtilmedikçe bu makalede kullanılan ve orijinal dili Türkçe olmayan tüm alıntıların çevirileri yazara aittir.

onlar,' 'özne ve nesne,' 'üstün ve değersiz,' 'zihin ve beden,' 'canlı ve cansız,' 'mantık ve duygu,' 'kültür ve doğa' şeklindeki sabit kutuplaşmalar şeklinde görmektedir" (2007, s. 39). Dahası, "[t]üm bu ikiliklerin iki ortak noktası vardır: (1) ikiliğin ilkinde her zaman diğerinden daha çok değer verilmektedir ve (2) daha çok değer verilen kısım genellikle 'erkek' ve daha önemsiz görülen kısım 'dişi' olarak değerlendirilmektedir" (s. 39-40). Sonuç olarak bu sistemin güçsüz ve dişi olarak tanımlanan ikinci bölümü, erkek ve güçlü olarak değerlendirilen ilk bölümünün emrine sunulmuş bir hammadde olarak görülmektedir. Bu ikili karşıtlıklar üzerine inşa edilmiş olan ataerki, erkeklerin sadece kadınlar üzerinde tahakküm kurduğu bir sistemden ziyade "erkeklerin kadınlar, (kadınlaştırılmış) erkekler ve (kadınlaştırılmış) hayvanlar üzerinde iktidar sahibi olduğu bir hiyerarşidir" (Adams, 2022, s. 52). Nitekim (beyaz) erkek, kendini özne olarak görüp ilk sıraya koyarken kendisinden aşağıda sınıflandırdığı diğer herkesi ve her şeyi dişi olarak nitelendirmektedir. Doğanın ve hayvanların değersizleştirilmesi ve sömürülmesi de bu sistemin bir uzantısıdır ve insanmerkezcilikten ziyade erilmerkezciliğin dışavurumudur. Çünkü her ikisinin de sömürülmesinin altında yatan temel neden dişilleştirilmeleridir. Böyle ikili karşıtlıklar şeklinde oluşturulan bir dünya görüşünün bu denli akıl almaz yıkımlara yol açması şaşılacak bir durum değildir, zira ikilikler sistemi son derece dar bir bakış açısından beslenmektedir. Adams'ın deyişiyle, "[i]kilikler çeşitliliği iki kategoriye indirgemektedir: A ya da A değil. Böylece her şeyin buna uygun bir şekilde sınıflandırılabilmesi izlenimini vermektedirler: Ya A'dır ya A değildir" (2016b, s. 206). Bu bakış açısına göre, birisi ya da bir şey hem A hem de B olamaz. Adams'a göre bunun sebebi, bu ikiliklerin birbirini tamamlayan birer bileşenden ziyade birbirinin zıttı olarak görülmeleridir (2016b, s. 206-207). Dolayısıyla çoğu zaman ikilik değil de ikili karşıtlık şeklinde kullanılmaktadırlar. Zaten amaç bir zıtlık oluşturmak ve böylelikle ilkinin olumlarken ikincisini değersizleştirmektir. İlki aslında ikincisi olmadığı için bu ayrıcalıklı duruma haizdir; bir başka ifadeyle, ilki ikinciyi olumsuzladığı için üstünlük elde etmiştir ve bu üstünlüğünü koruyup sürdürme çabasıdır.

Bu ikiliklerin en temellerinden olan "insan-hayvan" karşıtlığında ilk kavram olan insan, ikincide yer alan hayvan kavramını olumsuzlamış ve bu şekilde üstünlüğünü ilan etmiştir. İnsan, insanlığını hayvan üzerinden tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle, hayvan olmadığı için insandır. Bu bağlamda Adams'a göre, insan ve hayvan kavramları arasında ilkinin ikinciyi olumsuzladığı ikili bir dans şeklinde bir ilişki vardır (Adams & Tyler, 2006, s. 120). Benzer şekilde Adams'ın başka bir yerde ifade ettiği gibi, hayvanlar bizlerin kendimizi hayvan değil de insan olarak tanımlamamızı sağlayan hammaddeledir (2016d, s. 62). Değerlerini hayvan olmama üzerinden inşa eden insan öznesi, kendisini üstün gösterirken diğerinin de baskılanmasının yolunu açmıştır. Çünkü "[i]nsanlar genellikle diğer türleri sömürmelerini, 'hayvanları' değersiz ve bundan dolayı hükmedilmiş olarak kategorize ederken insanları üstün ve doğal olarak hükmetme yetkisine sahip olarak kategorize ederek haklı çıkarmaktadırlar" (Dunayer, 1999, s. 11). Nasıl ki hayvanların ötekileştirilerek kullanılma sebepleri "hayvan" olmalarıysa, diğer birçokları gibi kadınların ve siyahilerin ötekileştirilmeleri ve şiddete maruz kalmaları da hayvanlaştırılmaları yoluyla yapılmaktadır. Bir bireyi hayvanlaştırmak hem onun maruz kaldığı manipülasyonu ve şiddeti maskelemekte hem de mazur göstermektedir.

"İnsan-hayvan" karşıtlığı özellikle hayvanlaştırma yoluyla kendisiyle iç içe geçmiş "erkek-kadın" ikiliğini de meşrulaştırmaktadır. Her ne kadar tüm ikili karşıtlıklar çoğu zaman örtüşse de özellikle birbirine en çok dolanan ve aslında birbirini tamamlayan temel ikisi insan-hayvan ve erkek-kadın karşıtlıklarıdır. Zaten insan kavramında bir anlam kayması oluşmuştur. İnsan-hayvan dense de buradaki insan herhangi bir insandan ziyade erki elinde tutan, güçlü ve beyaz erkek şeklinde algılanmalıdır. Adams'a göre, "[i]nsan her zaman güce bağlanan bir etiket olmuştur" (Adams & Tyler, 2006, s. 120). Buradaki insan güçsüz addedilen siyahi bir erkek ya da kadın değildir, çünkü "Batı felsefesi insanlığı sadece hayvan olmayan değil aynı zamanda kadın ve 'renkli' olmayan olarak tanımlamıştır" (Adams, 2016d, s. 45). Bu da tür eşitsizliğinin nasıl ırk ve cinsiyet eşitsizliğiyle iç içe geçmiş olduğunu gözler önüne sermektedir. Nasıl ki insan-hayvan ikiliğindeki insan, (beyaz) erkeğe denk görülüyorsa hayvan

da kadınla ilişkilendirilmiştir. Catharine A. MacKinnon'a göre, "[k]adınlar insan krallığının hayvanı, erkeklerin dünyasının fareleridirler" (2007, s. 318). Bu bağlamda, "insan-hayvan" ve "erkek-kadın" ikili karşıtlıkları aslında tek bir ikiliktir ve "insan=erkek-kadın=hayvan" şeklinde değerlendirilmesi daha doğru olacaktır. Bu şekilde hayvanlaştırılan kadının erkeğe ayrılan kültür alanının dışına itilip dışı olarak sınıflandırılan doğa ile bağdaştırılması hiç şaşırtıcı değildir. Çünkü "[d]işi olarak düşünülen doğa, üzerinden kültürün ve maskülen öz kimliğin oluşturulduğu hammadde olan 'öteki' olarak tasvir edilmiştir" (Kheel, 1993, s. 244). Fakat ironiktir ki doğayı sömürmek maksadıyla dişilleştiren, kadınları ve dişilleştirilen hayvanları doğayla özdeşleştiren de yine ataerkinin erilmerkezci sistemler hiyerarşisidir. Kısacası kültürün eril, tam tersi konumundaki doğanın dişi olması norm değildir. Susan Fraiman'a göre; zihinden ziyade beden, akıldan ziyade duygu, öznenin ziyade nesne statüsüne indirgenerek aşağılanan kadın ve hayvanın doğanın avatari olduğu ve tam karşısında konumlandırılan erkeğin de mantıklı bir özne olarak kadına ve hayvana hükmetmesi fikri, kadını ve hayvanı bir araya getirmektedir (2012, s. 99). Fraiman'ın açıklaması hem ikili karşıtlıkların nasıl birbiriyle iç içe geçmiş olduğunu, hem de insanın (beyaz erkek) kendisini imtiyazlı göstererek diğerlerini nesneleştirdiğini net bir şekilde göstermektedir. Zaten bu ikiliklerde kadın, hayvan, duygu ve beden güçsüz görülüp birbiriyle ilişkilendirilirken; erkek, insan, zekâ ve mantık da ikiliklerin güçlü olan ilk tarafına yerleştirilmekte ve birbirlerini desteklemek için kullanılmaktadırlar. Erkeklerin zihin ve mantıkla, kadınlarınsa duygu ve bedenle eşleştirilmesi de ilkinin yüceltirken ikincisini değersizleştirmektedir.

Ataerki gibi tüm bu ikili karşıtlıklar da aslında birer kültürel oluşumdur. Amaç güçlü erkek imgesi oluşturmaktır. Bu da genellikle insanın (beyaz ve güçlü erkeğin) tam zıttı olarak resmedilen hayvanın kötüye kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Bundan yola çıkarak tüm bu ikili karşıtlıkların temelde tür eşitsizliği üzerine inşa edildiği ve sonuç olarak benzer baskı sistemlerini doğurduğu söylenebilir. Türçülük, tür eşitsizliğinden ortaya çıkmış gibi görünse de aslında tür ve cinsiyet eşitsizliğinin arakesitinde belirmiştir. Zira "insan=erkek-kadın=hayvan" şeklindeki ikili karşıtlıktan da anlaşıldığı üzere, "tür eşitsizliği [temelde] cinsiyetli" bir eşitsizliktir (Adams, 2016a, s. 311). Sıklıkla ekofeminizm, veganizm ve (eleştirel) hayvan çalışmaları kuramcıları tarafından kullanılan türçülük kavramı, en temel şekliyle insanların hayvanlardan üstün olduğu varsayımdır. Buna dayanarak insanlar yüzyıllardır hayvanları çeşitli şekillerde sömürmektedirler. Ancak türçülük münferit bir baskı sistemi olmaktan çok uzaktadır. Özellikle cinsiyetçilikle arasındaki organik bağ açık bir şekilde kendini belli etse de ırkçılık ve benzeri diğer baskı sistemleriyle de oldukça yakından bir ilişkisi vardır. Zaten tüm bu baskı sistemleri birçok noktada örtüşmektedirler. Bu bağlamda Gaard'a göre, "türçülük; ırkçılık, klasisizm, cinsiyetçilik, homofobi ve doğal dünyanın yok edilmesi gibi diğer baskı biçimleriyle bağlantılı olan ve onları güçlendiren bir baskı biçimidir" (2002, s. 133). Josephine Donovan'a göre, "[t]ürçülük, feminist ve azınlık grupları kuramından ödünç alınan bir kavramdır. Bir grubu (insanlar, erkekler, beyazlar ya da Aryanlar) diğerinden ayrıcalıklı kılması bakımından cinsiyetçilik ve ırkçılığa benzemektedir" (1990, s. 354). Adı ne olursa olsun tüm bu baskı sistemlerinin hizmet ettiği ataerki sistem, insan (beyaz erkek) öznesinin dışındaki tüm bireyleri (kadınlar, siyahiler, hayvanlar) norm dışında bırakarak ötekileştirme ve sömürme üzerine inşa edilmiştir. Sonuç olarak nesne durumundaki tüm bu bireyler benzer bu baskı sistemlerinden eşit şekilde olmasa bile benzer şekillerde olumsuz yönde etkilenmektedirler. Bundan dolayı diğer birçok aktivist grubun aksine ekofeministler; sadece kadınların, hayvanların ve doğanın baskılanmasının ve sömürülmesinin önüne geçmek için değil, ayrıca diğer tüm baskı sistemlerinin yol açtığı sıkıntıları ortadan kaldırarak her bir varlığın iyiliği için uğraş vermektedirler. Nihayetinde Donovan ve Adams'ın dediği gibi, "herkes istismardan, aşağılanmaktan, sömürüden, kirlenmekten ve ticaret malzemesi olmaktan kurtuluncaya kadar hiç kimse özgür değildir" (1999, s. 3).

Etin Cinsel Politikası ve Kayıp Gönderge Sistemi: Hayvanlaştırılan Kadınlar ve Cinselleştirilip Dişilleştirilen Hayvanlar

Adams'ın ortaya attığı etin cinsel politikası, “[k]adınları hayvanlaştıran, hayvanları da cinselleştirip dişilleştiren bir tavır ve davranışlar bütünüdür” (2013, s. 24).² Daha net bir şekilde söylemek gerekirse, Adams et yiyen kültürlerde boğazlanarak ete dönüştürülen hayvanlarla tacize ve tecavüze uğrayan kadınların aynı eril şiddetin kurbanı olduklarını ve bu sebeple kurban edilirken benzer süreçlerden geçtiklerini düşünmektedir. Bundan yola çıkarak etin cinsel politikası, her iki türün eril şiddete maruz kalarak ataerkinin kontrol edebildiği nesnelere dönüştürülmesini ifade eder. Etin cinsel politikası ayrıca “erkeklerin et yemeye ihtiyacı olduğu, hakkı olduğu ve et yemenin yiğitlikle alakalı bir erkek aktivitesi olduğu samıdır” (Adams, 2013, s. 24). Et yiyen erkek burada özne niteliğinde ve kurban eden pozisyonundayken ete dönüştürülen hayvan, nesne ve kurban konumuna indirgenmiştir. Nesneleştirme, hayvan kesiminin yolunu açsa da şiddetin tamamlanması aslında daha teferruatlı bir süreç gerektirmektedir. Bu bağlamda Adams’a göre, hayvanların baskılanması; “nesneleştirme,” “bölümlere ayırma” ve “tüketim” aşamalarından oluşan bir süreçle mümkün olmaktadır. Nesneleştirme, bir bireyi nesne durumuna indirgeyerek onun uğradığı şiddeti mazur göstermektedir. Nasıl ki nesne olarak görülen kadınlar tecavüze uğruyorsa nesne durumundaki hayvanlar da kesilerek ete dönüştürülmektedirler. Bu da zaten bölümlere ayırma ve sonuç olarak tüketimi beraberinde getirmektedir. Tüketimle birlikte bu şiddet sorunsuz bir şekilde tamamlanmaktadır. Benzer şekilde Batı kültüründe kadınların maruz kaldığı cinsel şiddetin kültürel imgeleri ve bedeninin bölümlere ayrılması arasında da örtüşmeler bulunmaktadır. Bu sebeple nesneleştirme, bölümlere ayırma ve tüketim döngüsü, kesim ile cinsel şiddet ve temsillerinin kesişim noktasıdır. Zira kadınlar, hayvanlar gibi kesilip tüketilmeler de cinselleştirilmiş kadın imgeleri tüketilmektedir (2013, s. 109-111).

Et tüketimi, erkek tahakkümü ve ataerkiyle yakından ilişkilidir. Adams’a göre, “[e]t erkek ege-menliğinin bir sembolüdür” (2013, s. 87). Nitekim “etin erkeksi bir yiyecek olduğu ve et yemenin bir erkek faaliyeti olduğu miti” (Adams, 2013, s. 76) vardır ve bundan dolayı “[i]ktidar sahibi insanlar hep et yemişlerdir” (Adams, 2013, s. 76). Birinci sınıf bir besin olarak değerlendirilen et erkek tüketimi için ayrıldığından Adams, onu tanımlayan en iyi sözcüğün “kral” olduğunu düşünmektedir: “Et kraldır: Eti tanımlayan bu sözcük, erkek gücünü simgelemektedir” (2013, s. 88). Zira et erkek yiyeceğidir ve sadece erkekler kral olabilmektedirler, kadınlar değil. Yiyeceklerin kralı olacak şekilde ayrıcalıklı bir konuma yerleştirilen etin – özellikle de kırmızı etin – güç ve iktidarla ilişkilendirilmesi, onu tüketen erkeğe güç verip erkekliğini sağlamlaştırdığı (Rozin, Hormes, Faith & Wansink, 2012, s. 631) ve virilitesini artırdığı (Fiddes, 1991, s. 147; Rifkin, 1993, s. 53; Twigg, 1983, s. 24) düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Tüm bu kültürel kodlamalar sebebiyle Adams, et yemenin erkeklik, yiğitlik ve viriliteyle bağdaştırıldığını düşünmektedir (2013, s. 24, 77; 2016c, s. 70). Sonuç olarak “et yiyen bir adam erkekliğin timsali” (Sobal, 2005, s. 137) olarak görülmekte ve “et boğa gibi güçlü kılar” (Adams, 2013, s. 80-81) şeklinde bir inanış belleklerde yer etmektedir. Aslında bunun sebebi, Lynda Birke’nin de dediği gibi, “et yemenin sembolizmle yüklü bir faaliyet” olmasıdır (1994, s. 21). Çünkü etin bir erkek yiyeceği olduğu ve yiyen erkeğe kuvvet verdiği düşüncesi, hayvanın kas gücünün onu yiyene geçeceği inancından ortaya çıkmaktadır (Adams, 2013, s. 87; Birke, 1994, s. 21; Fiddes, 1991, s. 67; Williams, 2015, s. 152). Tarihsel olarak erkek kimliği ve erkeklik olgusu bu şekilde et yeme üzerinden inşa edildiği için bu inanışın bir uzantısı olarak et yemeyen erkeklerin erkeklikleri şüpheye düşmektedir: “Eti reddetmek bir adamın kadınsı, ‘hanım evladı,’ [...] olduğu anlamına gelir” (Adams, 2013, s. 96); toplum “vejetaryenliği hadım ya da

² Burada hayvanların dişilleştirilmesiyle kastedilen şeyin netleştirilmesi önem arz etmektedir. Bir önceki bölümde bahsedilen insan-hayvan ikiliğinde insan erkekle hayvan da kadınla eş görüldüğünden nesne pozisyonuna indirgenerek kesilen çiftlik hayvanları kendi cinsiyetleri göz önüne alınmaksızın dişi olarak görülmekte ve erkek öznenin eril şiddetine maruz kalmaktadır. Zaten aslında bu hayvanlar dişilleştirildikleri için bu zulmü yaşamaktadırlar. Adams’a göre, bu yüzden et reklamlarında erkek çiftlik hayvanları da dişi olarak tasvir edilmektedirler (2016d, s. 44).

kadınsılıkla eş tutar" (Adams, 2013, s. 50). Çünkü *"kırmızı et yememeyi tercih eden erkekler zayıf görülmekte"* (Wright, 2015, s. 125), *"vejetaryenlerin efemine olduğu"* (Birke, 1994, s. 21) ve vejetaryen erkeklerin et yiyen erkeklerdeki viriliteye sahip olamadıkları düşünülmektedir (Twigg, 1983, s. 24). Ancak vegan ve vejetaryen erkeklerin gerçek deneyimleri durumun böyle olmadığını göstermektedir. Gavin Brookes ve Małgorzata Chałupnik, büyük bir çevrimiçi vegan topluluğundaki erkeklerin söylem temsillerini inceledikleri çalışmalarında vegan erkeklerin etten uzak bu yaşam tarzının kendilerini fiziksel açıdan daha güçlü kıldığını, testosteron hormonlarını ve cinsel performanslarını artırdığını iddia ettiklerini belirtmektedirler (2022). Dahası bu vegan erkeklerin, et tüketen erkeklerde cinsel performans düşüklüğü ve erektil disfonksiyon gibi sorunlar olduğunu ileri sürdüklerini dile getirmektedirler (Brookes & Chałupnik, 2022). Benzer bir şekilde Mari Kate Mycek de vegan ve vejetaryen erkekler üzerine yaptığı çalışmada röportaj yaptığı erkeklerin, vegan/vejetaryen yaşam tarzlarından dolayı eril performanslarını terk etmediklerini belirtmektedir. Bu erkekler, sırf et yemedikleri için kadınsı bir kimlik benimsemek yerine genellikle kadınlarla ilişkilendirilen veganlık/vejetaryenliği geleneksel erkeklik söylemleriyle kodlayarak uygulamaktadırlar (2018, s. 240). Yine Jessica Greenebaum ve Brandon Dexter de çalışmalarındaki vegan erkeklerin, vegan beslenme tarzının kendilerini güçlü kıldığı, enerjilerini ve dayanıklılıklarını artırdığını dile getirerek sağlıklı ve kuvvetli olmak için et tüketmek gerektiği fikrine meydan okuduklarını ifade etmektedirler (2018, s. 645). Et tüketmeyen erkekleri yeren baskın ataerkil söylemin aksine, et tüketmemek vegan/vejetaryen erkekleri zayıf ve kadınsı yapmasa da özellikle fazla (kırmızı) et tüketiminin çeşitli sağlık sorunlarına yol açtığı düşünülmektedir. Nitekim Gaard'ın da belirttiği üzere, *"insan bedenleri fazla et tüketimine dayalı bir beslenme biçimine uyumlu değildir"* (2002, s. 123). Bundan dolayı güçlü kılmak şöyle dursun, fazla kırmızı (ve işlenmiş) et tüketimi; kardiyovasküler hastalıklar (Pan vd., 2022; Wolk, 2017, s. 106), kanser ve tip 2 diyabet gibi kronik hastalıklar ve yüksek ölüm riskiyle (Wolk, 2017, s.106) ilişkilendirilebilmektedir. Sandra Nakagawa ve Chloe Hart'a göre, *"erkeklerin fazla et tüketimi [...] kendilerini yaşam tarzına bağlı hastalıklara yakalanma ve erken ölüm açısından daha büyük risk altına sokmaktadır"* (2019). Tam aksine et tüketmeyenlerinse bazı kanser türlerine (Aavik & Velgan, 2021), kardiyovasküler hastalıklara ve diyabete (Aavik & Velgan, 2021; Fraser, 2009, s. 16105) yakalanma riskinin daha düşük olduğuna inanılmaktadır. Tüm bunlar ışığında denebilir ki et tüketiminin erkeklik, virilite, sağlık ve güçle ilgili olduğu düşüncesi yanıltıcı olsa da cinsiyetli yeme alışkanlıkları *"gerçek bir erkek gibi hissetmek"* (Rothgerber, 2013, s. 372) için et yemek gerektiği fikrini aşıladığından et tüketimi hızla devam etmektedir.

Cinsiyetli bu inancın ikinci ayağındaysa ikinci sınıf vatandaş olarak görülen kadınların sebzeyle (bitkiyle) ilişkilendirilmesi yatmaktadır. Etin dışında kalan sebze, meyve ve tahıl bir anlam kaymasıyla sadece sebzeye indirgenmekte ve sebze ikinci sınıf bir besin kaynağı olarak ikinci sınıf yurttaş şeklinde görülen kadının yiyeceği olarak değerlendirilmektedir (Adams, 2013, s. 88). Tek başına kral olan erkeğe atfedilen etin tek başına bir öğün olabileceğine inanılırken *"yalnız başına yapamayacağı düşünül[en]"* bir kadın gibi, *"sebzelerin de yalnız başlarına bir öğün etmeyeceği"* kanısı yaygındır (Adams, 2013, s. 88). Çünkü *"[b]itkiler [sebzeler] kadınların yiyeceği olarak görülür görülmez çağrışım yoluyla 'kadınsı' ve edilgen olarak da görülmeye başlanmıştır"* (Adams, 2013, s. 92). Buradan hareketle *"et-sebze"* ikili karşıtlığı da aslında cinsiyetli bir karşıtlıktır, çünkü çıkış noktası en temel ikili karşıtlık olan erkek-kadındır denebilir. Bu denklemde erkek, toplumun gözündeki güçlü erkek rolünü kazanmak için et yemekte ve böylece *"erkekliği yediği yemekle güvence altına alın[maktadır]"* (Adams, 2013, s. 89). Erkek özne kendi erkekliğini et yiyerek inşa ederken sofrasına gelmeden önce kesilerek bir nesne hâline dönüştürülen hayvanın durumunu göz ardı etmektedir. Ancak bilinmesi gerekir ki *"[e]t içeren her öğünün ardında bir yokluk vardır"* (Adams, 2013, s. 34), çünkü et hâline gelen hayvan artık orada değildir. Adams'ın dediği gibi, *"bir hayvanı 'ete' dönüştürdüğümüzde aslında son derece belirgin, yerleşik bir yaşamı olan eşsiz bir varlığı hiçbir*

ayırt ediciliği, eşsizliği ve bireyselliği olmayan bir şeye dönüştürmüş oluyoruz” (2021, s. 219-220). Aşağıda detaylıca tartışıldığı üzere hayvan, sofralara gelirken artık çoktan kayıp göndergeye dönüşmüştür.

Nesneleştirilen hayvanları ete dönüştürme ve et yeme, eril şiddetin belki de en temel ve en maskelenmiş tezahürlerinden biridir. Maskelenmesinin sebebi etin kültürel bellekte hayvan cesedi olarak değil de besin olarak yer etmesidir. Fakat Patrice Jones’un da belirttiği gibi, “*et yeme, başkasının vücuduna onun rızası olmadan yaptığımız bir şeydir*” (2011, s. 47). Burada vücuduna rızası dışında müdahale edilen bir hayvan olduğu için yapılan ihlal görmezden gelinmektedir. Bunun temel sebebiyse türcü bakış açısidir. Ancak bilinmesi gerekir ki “[b]eyaz ırkçılığı beyaz olmayan insanlar için ne demekse, antisemitizm Yahudiler için ne demekse, homofobi gey ve lezbiyenler için ne demekse, kadın düşmanlığı kadınlar için ne demekse, et yeme de hayvanlar için o demektir” (Adams, 2013, s. 148). Aslında belki de daha fazlası demektir, çünkü bu baskılanan gruplardan hiçbiri gerçek anlamda bir tüketim nesnesine dönüşmezken hayvanlar kesilmekte ve cansız bir forma dönüştürülerek bir tüketim malzemesi hâline getirilmektedirler (Adams, 2013, s. 148).

Baskılanan insan grupları, kesilip tüketilmeseler de hayvanlaştırılarak ötekileştirildiklerinde ve şiddete uğradıklarında hayvanlarla benzer muamelelere maruz kalmaktadırlar. Bu sebeple kadına yöneltilen şiddet kadını hayvanlaştırmaktan geçmektedir. Hayvanla eş tutulmak onu değersiz gösterdiği için kadının baskılanmasını ve sömürülmesini kolaylaştırmaktadır. MacKinnon’a göre, bu baskılanma genellikle kadın cinselliğinin bedeniyle, bedeninin de hayvanlarla özdeşleştirilmesiyle gerçekleşmektedir. Kadın cinselliği hayvansallaştırılmakta ve bundan dolayı kadınlara yönelik hayvan hakaretleri cinsel içerikler barındırmaktadır (2007, s. 319). Domuz, inek, piliç, tavşan ve köpek gibi hayvanların çoğu zaman küfürleştirilmiş dişi adları kadınlara hakaret etmek için kullanılmaktadır. Bu, bir yandan bu hayvanların öte yandan kendilerine yöneltilen insanların değerini aşağıya çekmek için yapılmaktadır (Adams, 2016a, s. 312). Bu bağlamda bir iki kullanım ile örneklemek gerekirse Joan Dunayer’e göre, “[s]adece kadınlar için kullanılan aptal tavşan, kadınlığı akılsızlığa bağlamaktadır. Ancak bu ifade, tavşanların aptal olduğuna dair türcü bir varsayıma dayanmaktadır” (1999, s. 12). Benzer şekilde, yine Dunayer’in belirttiği üzere, bir kadına inek demek bir yandan kadını şişman ve aptal olarak aşağılamak amacıyla kullanılırken öte yandan türcü ve cinsiyetçi alt metinleri de peşinden getirmektedir. Sürekli kendi isteği dışında hamile ve emzikli bırakılarak şişmiş bir göbeği olan ineğin, ayrıca yavrusundan da ayrı tutulduğu için pasif ve donuk olduğu düşünülmektedir (1999, s. 13). Benzeri örnekler günlük hayatta çok sık kullanıldıkları için artık kanıksanmış niteliktedirler. Mesela ABD başkanı Donald Trump’ın kadınlar için kullandığı “*at suratlı*” (Keneally, 2018; Shear & Sullivan, 2018), “*şişko domuz*” (Schwartz, 2024) ve “*köpek*” (Shear & Sullivan, 2018) gibi sözcükler bunun çarpıcı örneklerindendir. Böyle bir yaklaşımın sebebi, tür ve cinsiyet eşitsizliğinin iç içe geçmesiyle ortaya çıkan ve ayrılmaz şekilde birbirine dolanmış türcülük ve cinsiyetçiliktir. Bu iki baskı sisteminin örtüşme nedeni, her ikisinin de temel çıkış noktasının “insan=erkek-kadın=hayvan” şeklinde yukarıda formüle ettiğim ikili karşıtlık olmasıdır. Bu denklemde hayvanın değersiz görülerek baskılanmasına yol açan dişilleştirilmesi olduğu için türcü olduğu kadar cinsiyetçi bir bakış açısidir. Benzer bir şekilde kadınların eril şiddete maruz kalırken hayvanlaştırılması da kadının bu formülde hayvanla aynı tarafta yer almasından kaynakladığı için en az cinsiyetçilik kadar türcülüğün de dışavurumudur.

Adams, öznenin nesneye dönüştürüldükleri bu sömürü sürecinde her iki türün örtüşen mağduriyetini ataerkiye hizmet eden kayıp gönderge sistemiyle açıklamaktadır. Et yeme ve taciz/tecavüz şeklinde tezahür eden eril şiddet sebebiyle nesneleştirilen kadınlar ve hayvanlar asıl göndergelerinden uzaklaştırılmış ve kayıp göndergelere dönüşmüşlerdir. Adams’a göre, kayıp gönderge sistemi kadını ve hayvanı bir araya getirmektedir. Zira cinselleştirilmiş bedeninin pornografide, fuhuşta, tecavüz vakalarında ve ev içi şiddette kullanılmasıyla kadının kayıp göndergeye dönüşmesi; kesilerek, sütü sağılarak, deneyde kullanılarak ve avlanarak sömürülen hayvanın kayıp

göndergeye dönüşmesiyle örtüşmektedir. Her ikisinde de nesneleştirme, bölümlere ayırma ve tüketim vardır (2016a, s. 318-319). Adams bunu “cinsiyet-tür sistemi” diye adlandırmaktadır ve bu sistem, “erkeklerin dişilleştirilmiş hayvan bedenlerine ve hayvanlaştırılmış kadın bedenlerine erişimlerini sağlamaktadır” (2016a, s. 319).

Et yeme kültürü, kayıp göndergenin ortaya çıkmasının başlıca nedenlerinden biridir. Çünkü “[b]ir hayvan ölmeksizin kimse et yiyemez. Yaşayan hayvan da böylece et kavramı içerisinde kayıp bir göndergeye tekabül eder” (Adams, 2013, s. 100). Sonuç olarak “[h]ayvanlar, kesim aracılığıyla kayıp göndergelere dönüşür” (Adams, 2013, s. 100). Et, bir zamanlar yaşayan ve özne pozisyonundaki hayvandan cansız ve hissiz bir tüketim nesnesine dönüştürülerek uzaklaştırılmıştır. Zaten amaç hayvanı ortadan kaldırmaktır, zira “[h]ayvanlar halen hayattayken et olamaz. Dolayısıyla ölü bir beden, canlı hayvanın yerine geçer. Hayvanlar olmasaydı et yemek diye bir şey olmazdı. Yine de et yeme eyleminde hayvanlar yoktur; çünkü yiyeceğe dönüştürülmüşlerdir” (Adams, 2013, s.100). Hayvanların bu şekilde kayıp göndergeye dönüşmelerinde en önemli rolüyse dil üstlenmektedir, çünkü onlar et olarak sofralarda tüketilmeden önce aslında “dil tarafından yok edilir” (Adams, 2013, s.100). Bundan dolayı et mevzu bahis olduğunda “aklımıza kesilmiş, öldürülmüş hayvanlar değil mutfak gelir” (Adams, 2013, s. 100). Bu bağlamda Adams’a göre, hayvanlar üç şekilde kayıp göndergeye dönüşmektedirler: gerçekten, tanımsal olarak ve mecazen. İlki hayvanların kesilerek ete dönüştürülmesiyle ilgilidir. Artık canlı bir hayvanın yerini cansız ve pasif bir şey olan et almıştır. Et tüketilirken hayvanlar orada değildirler, çünkü artık ölmüşlerdir. İkinci olarak hayvanlar yenirken onlar hakkındaki konuşma biçimlerinin değişmesidir. Artık hayvandan değil cesedinin mutfaklarda aldığı pirzola, bonfile, kanat, göğüs ve but gibi et parçalarından bahsedilmektedir. Üçüncü de insanların yaşadıkları kötü deneyimlerini anlatmak için hayvanların maruz kaldığı şiddeti kullandıkları mecazi yoldur. Bu metaforik kullanım genellikle dayak yiyen ya da tecavüze uğrayan kadınların yaşadıkları şiddeti anlatırken bir et parçası gibi hissettiklerini dile getirmeleri şeklinde ortaya çıkmaktadır. Özellikle bu mecazi kullanım içinde ayrıca bir de ironi barındırmaktadır, çünkü teknik olarak cansız bir nesne olan etin bir şey hissetmesi mümkün değildir (2013, s. 100-101).

Ete dönüştürülmelerinin yanı sıra hayvanlar diğer sömürü sistemleri vasıtasıyla da kayıp göndergelere dönüşmektedirler. Yumurtası ve sütü için kullanılan tavuklar, koyunlar, keçiler ve inekler, balı tüketilen arılar, derisi veya kürkü için öldürülen hayvanlar da yine birer kayıp göndergeye dönüşmektedirler. Her bir örnekte hayvan ortadan kaldırılmış (ya da öldürülmüş) ve yerini yumurtası, sütü, balı, derisi ve kürkü almıştır. Burada Adams’ın yumurta ve süt gibi mandıra ürünlerinden bahsetmek için ortaya attığı “dişilleştirilmiş protein” (2013, s. 44) kavramına değinmek gerekmektedir. Bunları dişilleştirilmiş protein olarak adlandırmasının sebebi, “kadın bedeni tarafından üretilmiş protein” olmalarıdır (2013, s. 44). Adams, bu kavramı on dokuzuncu yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri’ndeki vejetaryenlerin öldürülmüş hayvan bedenlerinden elde edilen ürünler için kullandıkları “hayvanlaştırılmış protein” kavramına benzer şekilde oluşturmuştur. Çünkü hem “hayvanlaştırılmış protein” hem de “dişilleştirilmiş protein” kavramlarıyla verilmek istenen mesaj, proteinin hayvan bedenine girmeden önce bitkilerde bulunmasıdır. Bitkiden alınan bu protein, hayvan bedenleri üzerinden ete ve dişi hayvan bedenleri üzerinden de süte ve yumurtaya dönüşmektedir (2017, s. 22-23). Diğer bir deyişle, bitkisel protein hayvansallaştırılmakta ve dişilleştirilmektedir. Adams’ın bu kavramı ortaya atma sebebi, dişi hayvanların iki kat sömürülmelerine³ – “hem hayattayken hem de öldüklerinde” – dikkat çekmek (2013, s. 44) ve bu sistematik sömürünün temel nedenin bu hayvanların kadınlıkları olduğunu göstermektir (2013, s. 44, 151,164).

³ Erkek hayvanlar da en az dişiler kadar baskılansa ve kesilerek ete dönüştürülse de dişilerin sömürüsü yine de iki katıdır, çünkü dişi hayvanlar önce yumurtası, sütü ve yavru olması için kullanılmaktadırlar. Bu amaçla sürekli yapay yollarla ya da zorla hamile bırakılmaktadırlar. Artık sisteme bu şekilde daha fazla fayda veremeyecek yaşa geldiklerindeyse kesilip ete dönüştürülmektedirler.

Ataerkinin kadınlara ve hayvanlara yönelttiği eril şiddet ve bu şiddeti uygulama biçimleri çoğu zaman örtüştüğü için kayıp gönderge, ayrıca kesim ve cinsel şiddetin kesişim noktalarında imgesel yollarla da ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Adams'a göre, nasıl ki mutfak ve et yeme eylemi sırasında hayvan cesetleri mevzubahis değilse kültürel şiddet konularında da kadınlar genellikle kayıp göndergeye dönüşmektedirler. Bu durum özellikle tecavüz konusunda kendini çok belli etmektedir. Mesela kadınların yaşadığı tecavüz deneyimi farklı şiddet ve baskıları açıklamak için kullanıldığında – doğaya /çevreye tecavüz edilmesi gibi – kendi bedenleri birer tecavüz nesnesine dönüşen kadınlar kayıp göndergeye dönüşmektedirler, çünkü tecavüz kavramı, tecavüze uğrayan kadınları değil kadınların yaşadıkları mağduriyeti akıllara getirmektedir. Benzer şekilde hayvan kesimini hayvanlara tecavüz edilmesi şeklinde kullanmak da yine kadının kayıp göndergeye dönüştüğü bir kullanımdır. Diğer taraftan hayvanların maruz kaldıkları şiddet ve sömürüyü (baskılanma ve kesim), kadınların uğradıkları zulüm (cinsel istismar ve tecavüz) için kullanmak da hayvanı kayıp göndergeye dönüştürmektedir. Örneğin pornografide kullanılan zincirler, köpek tasmaları, kementler, ipler ve benzeri gereçler doğrudan hayvanların kontrol edilme biçimlerini akıllara getirdiği için şiddet mağduru kadınlar olsa da akıllara hayvanların gördüğü muameleler geldiğinden hayvan kayıp göndergeye dönüşmektedir (2013, s. 102-103). Kadınların ve hayvanların benzer muamelelere maruz kalırken kayıp göndergeye dönüşmeleri aslında bir tesadüf değildir, çünkü *"kayıp gönderge sistemi, daima diğer baskı altındaki grupları akla getirerek, bireysel anlamdaki baskıyı kuvvetlendirir"* (Adams, 2013, s. 103). Nitekim *"[a]taerki değerler kayıp gönderge sistemi aracılığıyla kurumsallaşır"* (Adams, 2013, s.102). Bu sebeple *"kayıp gönderge hem cinsel eşitsizlik hem de tür eşitsizliği açısından çok önemli bir kesişim noktasıdır"* (Adams, 2016a, s. 315).

Eril baskının olduğu çoğu yerde kayıp gönderge sistemi kendini belli etse de bunun özellikle en yaygın kullanıldığı yer et reklamlarıdır. Kadınların hayvanlaştırıldığı ve hayvanların cinselleştirilip dişilleştirildiği bu reklamlarda ikisi de tüketilebilir birer nesneye dönüştürüldükleri için kadın da hayvan da kayıp göndergeye dönüşmektedir. Reklamlarda hayvanların cinselleştirilip dişilleştirilmesi artık norm olsa da özellikle son otuz-kırk yıldır bu imgeler çok daha yaygın ve müstehcen bir hâl almıştır (Adams, 2016c, s. 73). Artık hayvanlar genellikle klasik pornografik imgelemler aracılığıyla resmedilmektedirler. Topuklu ayakkabılar, file çoraplar ve kadın kıyafetleri içinde şuh ve davetkâr bir şekilde sergilenen, tüketilmek için can atarcasına hevesli bir şekilde gösterilen bu hayvanlar vasıtasıyla tüketiciye verilen mesaj, etin yanı sıra cinsel imgeyi de tüketebileceğidir. Bu, sadece imgelerle değil ayrıca menülerde kullanılan dille de sürdürülmektedir. Mesela *"en iyi göğüsler ve butlar"* şeklinde menüdeki bir açıklama pornografi ve fuhuş teamüllerini kullanarak heteroseksüel erkek müşteriye hitap etmektedir (Adams, 2016b, s. 197). Burada reklamı yapılan ürün et olsa da birlikte pazarlanan şey kadın cinselliğidir. Kayıp gönderge olan kadın bizzat orada olmasa da pornoda dönüştürüldüğü cinsel obje imgesi oradadır ve bu, kadınların maruz kaldığı eril şiddeti işaret etmektedir. Benzer şekilde et reklamlarında et ya da hayvan yerine cinselleştirilmiş kadın imgelerinin kullanılması da hayvanı kayıp göndergeye dönüştürmektedir. Hayvanlar kadın aksesuarlarıyla sergilenirken kadınlar da hayvanlaştırılmış ve ete dönüştürülmüş bir şekilde resmedilmektedirler. Adams, bunu *Hustler* dergisinin bir sayısındaki et makinesinin içine atılarak ete dönüştürülmekte olan bir kadın kapak resmi üzerinden örneklendirmektedir (2016c, s.73). Bu resimde çıplak bir kadının üst gövdesi makinede öğütülerek ete dönüştürülmüş, alt gövdesi de öğütülmektedir. Adams'a göre, *Hustler*'ın sunduğu bu görüntünün benzerlerini şimdilerde Burger King ve Carl's Jr. gibi zincir restoranlar hortlatarak kadını et ve/veya hamburger olarak tüketime sunmaktadırlar (2016c, s. 73). Adams, kadının ete dönüştürülerek tüketilme fantezisini pornografinin başlattığını ve 1980'lerde pornografik olan bu imgelerin artık ana akımın bir parçası olduğunu düşünmektedir (2018, s. 60). Bunun en güzel örneklerinden biri *"burgerleştirilmiş kadın fantezisi"* dir, denebilir (Adams, 2018, s. 62). Artık birçok yerde kadınların hamburger şeklinde resmedildiği reklamlara rastlamak mümkündür. Kadınların

hamburgerleştirilmesi direkt etin cinsel politikasıyla ilgili olsa da hamburgerin köftesi ve tamamı arasında bir nüans vardır: *"Hamburgerin eti dişilleştirilmiş kalmaktadır – yani tüketilecek et olarak – fakat 'hamburger' bütün bir ürün olarak erkekleşmektedir"* (Adams, 2018, s. 62). Adams'a göre, *"Thick Burger," "Whopper," "Big Mac," "Big Boy," ve "Chubby Boy"* gibi büyük boy hamburger isimleri erkeklerin ereksiyonlarından bahsederken kullandıkları dili çağrıştırdığı için hamburgerin aslında iki anlamı vardır (2018, s. 62-63). Bir yandan kadın, hayvanlaştırılıp ete dönüştürülmüş ve hamburgerin köftesi olmuştur. Diğer taraftan hamburger, bir bütün olarak erkek ereksiyonunu işaret etmektedir. Bundan yola çıkarak hamburger reklamlarında ağızlarını kocaman açarak hamburger ısırarak kadınlar, aslında bir bakıma penetrasyona uğramakta ve yine cinsel olarak tüketilmektedirler. Cinselleştirilmiş kadın başrolde olduğu için hayvan kayıp göndergeye dönüşmüş olsa da hayvanın çektiği eziyeti görmemek mümkün değildir. Bu nedenle *"[m]ünferit şiddet biçimleri gibi gözüken cinsel şiddet ve et yemek, kayıp göndergede bir kesişim noktası bulur. Cinsel şiddetin kendisi ve kültürel imgeleleri, genellikle hayvanların nasıl kesilip yenildiğiyle ilgili zihnimizdeki bilgilere dayanır"* (Adams, 2013, s. 102). Her iki şiddet türünün de ortaya çıkmasına sebep olan eril şiddetin hizmet ettiği ataerki, kontrol edip sömürdüğü kadınlara ve hayvanlara benzer şekillerde muamele etmektedir.

Kayıp gönderge sistemi, ataerkinin kadınlara ve hayvanlara uyguladığı eril şiddeti maskeleyerek kuvvetlendirdiği için her iki türü de derinden etkileyen "tecavüz" ve "kesim" gibi kavramları mecazen birbirinin yerine kullanmak oldukça sakıncalıdır. Aynı yerden çıkıp benzer yöntemlerle ilerleseler de hayvanların kesilmesi ve kadınlara tecavüz edilmesi aynı şey değildir. Hiç şüphesiz ikisi de son derece kötü birer şiddet türüdür ve her iki grubu da derinden etkilemektedir. Ancak yine de bu iki kavramı birbirinin yerine kullanmak, yani hayvanların boğazlanmasına ve doğa tahribatına tecavüz demek ya da kadınlara tecavüz edilmesini kesim şeklinde dile getirmek yanıltıcıdır. Böyle bir kullanım sadece kayıp göndergelerin ortaya çıkmasına neden olduğu için anlam sapmasına yol açmaktadır ve asıl mağdurların acı deneyiminin içini boşaltmaktadır. Tecavüz ya da kesim gibi *"[b]azı terimler [sadece] bir grubun maruz kaldığı baskıya o denli özgüdür ki o terimleri başkaları için kullanmak istismara yol açma ihtimali taşır"* (Adams, 2013, s. 102). Ayrıca *"[t]ecavüze uğramak/ırzına geçilmek/içine girilmek her ne olursa olsun yenmeye benzemez"* (Adams, 2013, s. 122). Bu sebeple birinin yaşadığı acıyı bir diğersinin deneyimi üzerinden anlatmak sadece ataerkinin ekmeğine yağ sürmekten ileri gitmemektedir. Böyle bir yaklaşım, yalnızca bu baskı ve sömürüye neden olan sistemin görülmesini zorlaştırmaktadır. Bundan dolayı Adams'a göre feministler, kadınların yaşadıkları cinsel taciz ve tecavüz gibi istismarları hayvanların kesimi metaforunu kullanarak dile getirmekten sakınmalıdır. Benzer şekilde hayvan hakları/özgürleşmesi savunucuları da hayvanların maruz kaldığı zulmü anlatırken tecavüz dilinden kaçınmalıdır. Tecavüz ve kesim kavramlarını mecazen birbirinin yerine kullanmak bu metaforların altında yatan gerçekliği, baskıyı ve şiddetin kaynağını gizlemektedir. Asıl amaç bu şekilde maskelemek yerine baskının ve sömürünün temeline inerek kayıp göndergelerin ortaya çıkmasına yol açan yapıyı yok etmektir (2013, s. 134-135).

Korpokrasinin Hayvanlaştırılan Kadın Klonları: Bulut Atlası'nda Etin Cinsel Politikası

Bu bölüm, David Mitchell'ın *Bulut Atlası* romanının "Sonmi-451'in Niyazı" başlıklı distopik anlatısında kesilip ete dönüştürülen kadın klonların kayıp göndergeye dönüşmeleri üzerinden etin cinsel politikasını incelemektedir. Ancak öncesinde romanın yapısıyla ilgili kısa bir açıklama faydalı olacaktır. 1850'lerde Pasifik Okyanusu'nda Kaliforniyalı noter Adam Ewing'in hikâyesiyle başlayan roman, farklı bölümlerde birbirinden tamamen farklı zaman ve mekânlarda geçen olaylar silsilesi ve farklı yaş, cinsiyet ve uyruklardan karakterleri konu edinen toplamda altı farklı anlatıdan oluşmaktadır. Bu nedenle ilk bakışta altı kısa roman ya da uzun öyküden oluşan bir kitaba benzese de *Bulut Atlası*, her bir bölümün bir öncekinde yaşananları mektup, günlük, roman, film ve kayıt şeklinde bünyesinde barındırması vasıtasıyla kendi içinde bütünlük sağlayan çok ince işlenmiş bir romandır. Ancak bundan

da önemlisi toplamda on bir bölümden oluşan kitabın altı anlatısını asıl bir araya getiren; “güç istemi” (De Cristofaro, 2018, s. 246-247, 250; Hicks, 2016, s. 64; Parker, 2010, s. 209), güçlünün zayıfı ezmesi (Frame, 2015, s. 26; Hicks, 2016, s. 64) ve avcılık (Parker, 2010, s. 204; Shoop & Ryan, 2015, s. 94, 97-98) gibi temalardır. Bu temaları romanda en iyi özetleyense, birinci ve on birinci bölümlerde ortaya çıkan ve avcı rolünü üstlenen Dr. Henry Goose isimli karakterin dile getirdiği şu cümledir: “*Ama, [...] dünya şeytani bir yer. Maoriler Moriorileri avlıyor, Beyazlar koyu tenli kuzenlerini avlıyor, pireler fareleri avlıyor, kediler sıçanları avlıyor, Hristiyanlar kâfirleri avlıyor, ikinci kaptanlar miçoları avlıyor, Ölüm Yaşayanları avlıyor*” (Mitchell, 2011, s. 632).⁴ Mitchell da romanını güç kullanımı, av ve avcı temaları etrafında şekillendirdiğini şu şekilde dile getirmektedir:

Nietzsche, insan ruhunda ne pahasına olursa olsun başkaları üzerinde güç kullanma dürtüsünün olduğunu belirtmiştir. Eğer bu gücü kendimiz elde edemezsek bunu yapabilecek bir lider veya gruba katılacağız. İşte bu benim birleştirici tamamı oldu. Romanı; kişilerin kişileri, şirketlerin çalışanları, kabilelerin kabileleri, çoğunluğun azınlığı nasıl avladığı ve şimdiki nesillerin gelecek nesillerin rızasını nasıl “yediği” üzerine bir olay örgüsü ve karakter çalışmaları silsilesi şeklinde yazmaya karar verdim (2005).

On dokuzuncu yüzyılda başlayan roman, ortalama beş asır sonra altıncı anlatıyla uzak gelecekte son bulmadan önce teknolojinin çok ilerlediği bir dönemde insanın açgözlülüğü, artık önü alnamaz bir hâl aldığı için sadece fiziksel çevreyi tahrip etmekle kalmamış aynı zamanda kendi ürettiği medeniyeti de tüketerek apokaliptik bir düşüşe yol açmıştır. Bu sebeple son anlatı post-apokaliptik bir dönemde geçmektedir. Mitchell’ın uyguladığı özel teknik sayesinde altıncı bölüme kadar yarıda bırakılan ilk beş bölümün aksine son anlatı kitabın tam ortasındaki altıncı bölümde tek seferde anlatılıp bitirilmektedir. Bundan sonra yarım kalan beş anlatı bu defa tersine kronolojiyle en sonuncudan başlayarak tekrar ele alınıp tamamlanmaktadır. Bu mantıkla hareket edildiğinde birinci bölümde yarıda kesilen Ewing’in hikâyesine odaklanan birinci anlatı on birinci ve son bölümde bir sonuca bağlanırken, Ewing şunu dile getirmektedir: “*Gün gelecek, tümüyle yırtıcı hale gelen dünya kendi kendini yiyip bitirecek*” (s. 638). Roman dairesel bir yapı izleyerek başladığı yerde, on dokuzuncu yüzyıldaki Pasifik Okyanusu’nda bitse de aslında kitabın ortasında yer alan ve uzak gelecekte geçen altıncı anlatı, okuyucuya dünyanın böyle bir sona doğru sürüklendiğini çok öncesinden göstermiştir. Bu yıkıcı sona yaklaşılmasının sebebi, tıpkı her bir bölümün birbirine içten içe bağlı olduğu gibi Barry Commoner’ın belirttiği ekolojinin ilk prensibi olan her şeyin birbiriyle bağlantılı olduğu (1980, s. 29-35)⁵ gerçeğinin unutulması ve güçlünün zayıfı ezdiği bir düzenin kurulması ve sürdürülmesidir.

Bu hiyerarşik dünya düzenini en iyi özetleyense, Goose’un hayatta kalma kanunudur: “*“Zayıflar güçlülerin yediği ettir”*” (s.614). Bu kuralı kendisine düstur edinen karakter, “*“[y]a ye, ya yem ol”*” (s. 616) diyerek avcı olmayı tercih etmiş ve paralarını ele geçirmek için hasta olduğunu uydurduğu Ewing’i tedavi bahanesiyle yavaş yavaş zehirlemektedir (s. 631-632). Goose’un on dokuzuncu yüzyılda mecaz anlamda kullandığı “*Zayıflar güçlülerin yediği ettir*” kuralı, Sonmi-451 isimli ana karakterin hikâyesinin anlatıldığı “Sonmi-451’in Niyazı”nda artık bir norm hâline dönüşmüştür. Yakın gelecekte kadim adı Kore olan Nea So Copros’ta geçen distopik anlatı, kadın klon Sonmi-451 ve Arşivci arasında geçen bir röportaj şeklinde kurgulanmıştır. Korpokrasiyle⁶ yönetilen bu toplumda genotiplerine müdahale edilerek yapay yollarla üretilen ve uyum programından geçirilen klonlar, oldukça ağır koşullarda çalıştırılmakta ve topluma hizmet etmektedirler. Klonlar, öyle programlandıkları için maruz kaldıkları

⁴ Romana yapılan bundan sonraki göndermelerde sadece sayfa numaraları verilecektir.

⁵ Burada bahsi geçen, Amerikalı biyolog Barry Commoner’ın *The Closing Circle* başlıklı kitabında belirttiği ekolojinin dört yasasının ilkidir: “*Her Şey, Her Şeyle Bağlantılıdır*” (1980, s. 29-35).

⁶ Şirket usulü hükümet yönetimi şekli. Kitapta çevirmenin dipnotta verdiği açıklamayla ifade etmek gerekirse korpokrasi, “*şirketlerin bir ülkenin yönetimi üzerinde söz sahibi olduğu, hatta yönetimi doğrudan ele aldıkları bir yönetim biçimidir*” (s. 239).

zulmü fark edemeseler de Sonmi~451 ve öncesinde de Yoona~939 isimli bir klon bir tür farkındalığa erişerek bu baskıyı sorgulamaya başlarlar. Yoona~939 çalıştığı yerden kaçmaya çalıştığı anda “*kurşun deliklerinden ibaret bir lapaya dönmüş [bir] ceset*” (s. 252) hâline getirilse de Sonmi~451, başarılı bir şekilde çalıştığı yerden kaçır ve klonların maruz kaldığı zulümleri ve bunların nedenlerini öğrenir. Ancak bu, Sonmi~451'in kendi başarısı değildir. Sonmi~451, totaliter rejimin “*Sendika*” (s. 399) adını verdiği sözde karşıt oluşum tarafından kaçırılmış ve gerçekleri öğrenmiştir. Fakat kendisinin de sonradan fark ettiği üzere, Sendika sandığı şey aslında yönetimin ta kendisidir ve Sonmi~451'in tüm yaşadıkları en başından planlanmıştır.⁷ Amaç, Sonmi~451 üzerinden Nea So Copros'un her alanında hizmet etmekte olan milyonlarca klonlanmış insana gözdağı vererek maruz kaldıkları zulmü sorgulamalarını engellemektir.

Sonmi~451'in çalıştığı şirket restoranı, tamamen klonların istismarı üzerine inşa edilmiş bu ataerkil, kapitalist ve totaliter toplumun bir uzantısı niteliğinde olduğu için yazarın “*rahimtankı*” (s. 242) diye tabir ettiği yerlerde üretilen kadın klonlar, romanda geçtiği şekliyle “*üretilmişler*” (s. 239), çalıştıkları bu yerde çok ciddi bir sömürüye maruz kalmaktadırlar. Yıllarca hiç durmadan restoranda çalışmakta, sonrasında da işletmecinin mezbahasında kesilip ete dönüştürülmektedirler. Etlerinden elde edilen “*sıvılaştırılmış biyolojik madde*” (s. 438) ile üretilmişlerin tek besin kaynağı olan “*Sabun*” yapılmakta, rahimtanklarına protein temin edilmekte ve kalan biyolojik madde de “*safkan*”⁸ diye adlandırılan vatandaşların restoranlarda tükettikleri yiyeceklerin imalinde kullanılmaktadır (s. 438). Sonuç olarak tüm ülkeyi yamyama dönüştüren bu kanlı kıyımın temel nedeni “[*k*]orpokrasinin ekonomisi”dir (s. 438). Günümüz fabrika çiftçiliği ve et endüstrisinin hayvanlara uyguladığı muameleleri akıllara getiren bu şiddet, kadınların hayvanlaştırılmasıyla gerçekleşmektedir. Adams'ın iddia ettiği üzere, “[*h*]ayvan sömürüsü bizi şiddeti normal, rasyonel, gündelik bir hadise olarak görmeye koşullandırır” (2013, s. 60). Özellikle türçülük hayvan sömürüsünü meşrulaştırırsa da türçülük ve cinsiyetçiliğin örtüşmesi burada yaşanan kıyımı daha sağlam bir zemine oturtmuştur. Nitekim kesilip ete dönüştürülenler kadın ve klonlardır, yani erkek ve safkan değildirler. Baskılama ve sömürüye dayalı bu distopik düzen, kadınları ete dönüştürerek normalde de sistematik bir eril şiddet türü olan et yeme eylemini artık tamamen uç bir noktaya taşımıştır. Sonmi~451'in ironik bir şekilde dile getirdiği üzere, tüm bu kesim ve sonrasındaki süreç “[*m*]ükemmel bir gıda döngüsü”nü (s. 438) işaret ediyor gibi görünse de aslında bedenleri kontrol ederek statükosunu korumaya çalışan eril iktidarın korkunç bir sömürü sistemidir. Burada kadınları hayvanlaştırarak ete dönüştüren ve böylelikle sistemin sorunsuz bir şekilde çalışmasını sağlayan, kapitalist ve ataerkil değerler silsilesinin vücut bulmuş hâli olan özne durumundaki Papa Song isimli erkektir. Tıpkı romanın tamamında olduğu gibi Sonmi~451'in hikâyesinin anlatıldığı bölümlerde de güçlünün zayıfı ezerek sömürüye dayalı gücünü sürdürdüğü sistem devam etmektedir.

Papa Song'un restoranlarındaki yemeklerin imalinde kadın üretilmişlerden elde edilen biyolojik madde kullanıldığı için Nea So Copros'ta etin cinsel politikası temel olarak kadınların hayvanlaştırılmasıyla ortaya çıkmaktadır.⁹ Boğazlanıp ete dönüştürülenler alışlageldiği üzere çiftlik

⁷ Bu durum, George Orwell'in (1903-1950) totaliter distopyası *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* (1949) ile benzerlik göstermektedir. Tıpkı buradaki gibi *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*'te de Parti adındaki totaliter rejiminin sözde düşmanı “*Kardeşlik*” adındaki “*yeraltı örgüt*” (2016, s. 25) vasıtasıyla ana karakter Winston Smith ve kız arkadaşı Julia, “*düşüncüsü*” (2016, s. 31) işlemeye teşvik edilmiş ve böylelikle “[*d*]üşüncüsüçluları” (2016, s. 188) ilan edilerek cezalandırılmışlardır. Parti'nin kendi düzenlediği bu planla Dış Parti üyesi olan Winston ve Julia, isyankâr düşüncelerinden arındırılmışlardır ve artık sisteme karşı bir tehdit unsuru teşkil etmemektedirler.

⁸ Bu toplumda rahimtanklarında seri şekilde üretilen klonlara üretilmiş denirken rahimlerde büyüyüp doğanlara “*safkan*” (s. 240) diye hitap edilmektedir. Ancak kapitalist korpokrasi toplumu tamamen tüketim üzerine inşa edilmiş olduğu için safkanlar bile vatandaş olarak değil “*tüketici*” (s. 240) olarak görülmektedirler.

⁹ Anlatı boyunca sadece bir yerde “*köpekbalığı damağı*” (s. 298) adında bir yemekten bahsedilmektedir. Onun haricinde yemeklerde hayvan eti kullanıldığına ya da hayvan kesimine hiç değinilmemektedir. Bu sebeple tartışma, kadınların hayvanlaştırılarak ete dönüştürülmeleri üzerinden ilerlemektedir.

hayvanları değil de kadın üretilmişler olduğu hâlde bu durum geleneksel olarak onlarla özdeşleşmiş bir şiddet türü olduğundan hayvanlar akıllara gelmektedir. Kesilip et halini alırken çektikleri eziyet ortada olsa da hayvanlar bizzat orada olmadıkları için kayıp göndergeye dönüşmüşlerdir. Zaten tüm anlatı boyunca birkaç yerde bahsi geçen hayvanların da iyi hâlde olmadıkları oldukça barizdir. Hokkaido'daki "üretilmiş geyik avı" (s. 272), Pusan'daki "dişsiz timsahlar, maymun tavukları, kavanozlar içinde balinalar" (s. 429) ve Huamdonggil'de Sonmi~451'in rastladığı "iki başlı, miyaolayan bir kedi" (s. 403), koşulların hayvanlar için de daha kötüye gittiğini gözler önüne sermektedir. Ancak yirmi birinci yüzyıl hakkında Arşivci ile konuşurken Sonmi~451'in bahsettiği çiftlik hayvanları ekstra bir öneme haizdir: "[T]ek üretilmişler hastalıklı çiftlik hayvanlarıymış" (s. 303). Sonmi~451'in burada bahsettiği üretilmiş hayvanlar, aslında ironik bir şekilde bizzat kendisi ve kız kardeşleridir. Bu distopik yeni düzende bir önceki yüzyıldaki fabrika çiftliklerinde üretilmiş hayvanların yerini Nea So Copros'ta rahimtanklarında üretilmiş kadınlar almıştır. Bu durum ilk bakışta çok sıra dışı gibi görünse de aslında kadınların kaderinde pek bir değişiklik olmamış gibidir. Günümüz koşullarında kesilip pazarlanan hayvanlar olsa da birlikte servis edilen çoğu zaman kadın cinselliğidir. Mitchell'ın distopik anlatısındaysa kadının cinselliği olmaksızın bizzat bedeni et şeklinde bir tüketim nesnesine dönüştürülmüştür. Bu nedenle korpokrasideki hayvanlaştırılan kadınlar günümüz çiftlik hayvanlarının kesimhanelerde yaşadıkları zulmün aynısını yaşamaktadırlar. On iki yıl boyunca Papa Song'un zincir restoranlarında çalıştıktan sonra bir tür emeklilik olan "İftihar"¹⁰ (s. 240) için Hawaii'ye gitmek üzere son derece coşkulu bir şekilde törenlerle ve "Papa Song'un İlahisi"ni (s. 435) söyleyerek Papa Song'un Altın Gemisi'ne bindirilen üretilmişler, aslında başından beri kandırılmışlardır. Şehrin dışında duran bu gemi, yolcularını Hawaii'ye taşıyan bir araç değil de vadesi dolan üretilmişlerin kesilerek ete dönüştürüldüğü bir kesimhanedir (s. 436-439). Günümüz mezbahalarındaki kesimler nasıl çok hızlı ve sistematik bir şekilde gerçekleşiyorsa bu gemide de işler aynı şekilde yürütülmektedir. Üretilmişler daha ne olup bittiğini anlamadan yukarıdan gelen bir miğfer kıyımı başlatmaktadır. Papa Song'un Chongmyo Plaza'daki restoranından kaçıp da farkındalığı iyice arttıktan sonra gizlice gemiye giren Sonmi~451, bu dehşetengiz olayı şöyle anlatmaktadır:

Miğferden gelen yüksek çatırtı dikkatimin yeniden platforma odaklanmasını sağladı. İşgörenin başı doğal olmayan bir açıyla sarktı. Gözlerinin beyazının ortaya çıktığını ve miğferi tek raya bağlayan kablolu omurganın gerildiğini gördüm. Miğfer beni dehşete düşürerek yükseldi, işgören dimdik oturdu, sonra da havaya kalktı. Cesedi sanki biraz dans etti; yükün bir kısmı yüzünün derisine binince ölüm anında donmuş olan, beklenti dolu gülümsemesi gerildi. Bu arada aşağıda bir işçi plastik sandalyedeki kanı elektrik süpürgesiyle çekti, bir diğeriyle silerek temizledi. Tek raylı miğfer yükünü bizim koridorumuza paralel olarak taşıdı, kanatlı bir kapıdan geçti ve bir sonraki odaya girdi. Yeni bir miğfer plastik tabureye doğru alçaldı; üç yardımcı bir sonraki heyecanlı işgöreni oturtuyorlardı bile (s. 436-437).

Papa Song'un restoranlarında çalıştıkları için "işgören" (s. 437) şeklinde de hitap edilen üretilmişler saniyeler içinde öldürülmekte ve işlem mekanik bir şekilde sıradaki kurbanlarla devam etmektedir. Bir sonraki aşamada farklı bir odaya alınan cesetler orada parçalara ayrılmaktadırlar:

Altımızda bir mezbaha üretim bandı vardı, başında ise ellerinde makaslar, kılıç testereler ve kesmek, kazımak, ezmek için birçok alet olan figürler vardı. İşçiler baştan aşağı kana bulanmışlardı. Bu işçilere kasap desem gayet yerinde olur: yakaları kesiyor, giysileri çıkarıyor, saçları kazıyor, cildi soyuyor, elleri ve bacakları kesiyor, etleri dilimliyor, organları çıkarıyorlardı ... drenaj kanalları kanı emiyordu ... Çıkan ses, tahmin edebileceğin gibi Arşivci, sağır ediciydi (s. 437).

¹⁰ Emekli üretilmişlerin İftihar'da hayatlarının sonuna kadar bir tüketici olarak hiç çalışmadan ve yorulmadan mutlu bir hayat süreceği fikri aşlanmaktadır. Ancak gerçekte İftihar yoktur.

Her ne kadar Papa Song'un tüm gelirinin böyle korkunç bir kıyım üzerine kurulması akıl tutulmasına yol açacak derecede hayret verici olsa da şaşılması gereken bir diğer husus da burada çalışanların cesetlere ve et parçalarına karşı duyarsızlığı ve kesim işlemine gösterdikleri profesyonel tavidir. Yemekhaneden geçip gizlice gemiden çıkarken doktora öğrencisi Hae-Joo Im ve Sonmi-451'in gördüğü safkanlar, içeride olup bitenlere rağmen *"iskambil oynuyor, erişte yiyor, tütün içiyor, sony'leriyle çalışıyor, şakalaşıyor, olağan hayatın içinde rollerini oynuyorlardı. Geminin göbeğinde olup bitenleri bilirken nasıl orada öyle umursamazca oturabiliyorlardı? Sanki işlemde geçenler canlı üretilmişler değil de salamura sardalyalarmış gibi?"* (s. 439-440). Üretilmişlerin kesiminin tamamen rutine döndüğü bu kesimhanede işlerini titizlikle ve başarıyla yerine getiren işçilerin hiç merhamet emaresi göstermemeleri de yine günümüz mezbahalarından ödünç alınan bir olgu olsa gerek. Adams'a göre, hayvan kesmenin norm olduğu kültürlerde bu işe iştirak edenlerin *"hayvanlara yaşayan, hisseden, nefes alan bir varlık gibi değil, eylemsiz bir nesne gibi davran[maları]"* ve *"[h]ayvan hâlâ canlıyken bile onu kesimhanenin dışındaki herkesin kabul ettiği gibi 'et' olarak görmeleri beklenir"* (2021, s. 313). Tıpkı hayvan kasapları gibi kadın kasapları da gözlerinin önünde saniyeler içinde boğazlanarak parçalara ayrılan bu kadınlara daha az önce yaşayan birer özne ve birey olarak değil de cansız bir nesne olarak bakmakta ve uğradıkları şiddete katkıda bulunmaktadır.

Üretilmişlerin etleri tüm ülkede tüketilirken, Adams'ın da dediği gibi, içinde et olan her bir öğün aslında bir yokluk içermektedir (2013, s. 34), çünkü etleri orada olsa da kendileri orada olmadıkları için üretilmişler de çiftlik hayvanları gibi kayıp göndergeye dönüşmüşlerdir. Adams'a göre, kesim sırasında, *"[a]letler [...] göndergeyi ortadan kaldırır"* (2013, s. 115). Bu bağlamda kesimhane çalışanlarının ellerindeki makaslar, bıçaklar ve testereler kadınları ortadan kaldırmak için kullanılmaktadır. Üretilmişler, Papa Song'un restoranlarında çalışırken de ciddi bir baskılanma ve sömürüye maruz kalsalar da en azından hayattalardır ve yekpare bir bedenleri vardır. Ancak *"mezbaha üretim bandı"* (s. 437) üzerinde dilimlenip farklı ebatlardaki parçalara ayrılırken asıl göndergelerinden sonsuza dek uzaklaştırılmaktadırlar. Onlar artık bir zamanlar Papa Song'un emrinde çalışan ve müşterilere hizmet eden işgörenler değil, hissiz birer parça et, belki bir hamburger, sosis ya da köftedir. Et olduktan sonra aldıkları bu yeni isimler de göstermektedir ki kesim işlemi kadar dil de onları kayıp göndergeye dönüştürmüştür. Ete dönüşürken uğradıkları şiddetin hayvanları ve kadınları kayıp göndergede bir araya getirmesi hiç şaşılacak bir durum değildir, zira kayıp gönderge sistemi bir şiddeti başka bir şiddet üzerinden akıllara getirmektedir. Ataerkinin uyguladığı bu eril şiddet tıpkı iki ucu keskin bir kılıç gibi her iki tarafı da derinden etkilemektedir. Her iki durumda da erkek kurban eden pozisyonundayken kadın ve hayvan, kurban konumundadır.

Kesim, hayvanlaştırılan kadınları kayıp göndergeye dönüştürürken Sonmi-451'in, Papa Song'un Altın Gemisi'ne yaptığı ziyaret sayesinde edindiği bilgi kayıp göndergeyi yerine koymaktadır denebilir. Sonmi-451, *"yükselmiş bir üretilmiş"* (s. 284) – yani farkındalığı artmış bir klon – olarak artık sistemin uyguladığı şiddeti fark etmiş ve üretilmişlerin tükettiği Sabun'un, hayvanlaştırılmış proteine dönüştürülen kız kardeşlerinin etinden üretildiğini anlamıştır: *"Genetik endüstrisinde rahimtankları, en çok da Sabun için aşırı miktarlarda, sıvılaştırılmış biyolojik madde talebi var. Bu proteini tedarik etmek için çalışma yaşamlarının sonuna varmış olan üretilmişlerin geri dönüşümünü sağlamaktan daha ucuz bir yol olabilir mi?"* (s. 438). Sonmi-451, *"yükseliş"*i (s. 255) sayesinde idrak gücüne sahip olduğu ve Papa Song'un kubbесinden kaçtığından beri üretilmişlere yasaklanan birçok bilgiye eriştiği için gördükleri karşısında dehşete düşmüştür. Ancak restoranda çalışan kız kardeşleri biteviye baskı altında olduklarından ve düzenli olarak Sabun'la hafızaları sıfırlandığı¹¹ için bu kesim tablosunu görseler de kayıp göndergeyi

¹¹ Üretilmişlerin tek tüketim maddesi olan Sabun, sömürülmelerinin önünü açan bir araçtır. Sadece hayatta kalmaları için gerekli besini sağlamaz, ayrıca yirmi saatten fazla uyanık kalmalarını (s. 413) da mümkün kılmaktadır. Dahası içerdіği amnezyadlar sebebiyle meraklarını öldürdüğü için üretilmişler dış dünyayı merak etmemektedirler (s. 240) ve maruz kaldıkları baskıyı ve sömürüyü sorgulamadan sistemin işlemesine katkı sağlamaktadırlar.

yerine koyamayacaklardır. Kesilip ete dönüştürüldükleri anda bile hem kendi tükettikleri Sabun'un hem de safkanlara servis ettikleri yemeklerin aslında üretilmişlerin etinden yapıldığının ve bundan dolayı ömür boyu bir yandan kendi etlerini yiyip öte yandan servis ettiklerinin farkına varamayacaklardır. Kız kardeşlerinin aksine Sonmi-451'in lanetiye bu yaşananların farkında olmasıdır, çünkü Hawaii'ye gideceklerini düşündüğü kız kardeşlerinin ete dönüştürüldüğünü gördüğünde dehşet içinde kalıp yardım etmek istese de buna engel olması mümkün değildir. Daha sonra kendisinin de dediği gibi, üretilmişlerin "[a]slında, [...] daha rahimtanklarındaiken sonları gelmişti[r]" (s. 437). Zaten üretilme amaçları tüketim olduğu için Sonmi-451'in olası bir müdahalesi beyhude bir çaba olacaktır.

Tüm ülkedeki şirket restoranlarında tüketilen yiyeceklerde kıyılmış kadınların etinin bulunduğu gerçeği göz önüne alındığında bu distopik dünyada yamyamlığın bir norm hâlini aldığı net bir şekilde görülse de asıl önemli olan Sabun'un üretilmişlerin etinden yapılmasıdır. Bu, Stephanie Lance'in de dediği gibi, tüketimci kapitalist çevrelerin tüketime dayalı çarkını döndürmek için sömürdüğü bedenleri yine aynı sistemi döndürmek için harcadığının kanıtıdır (2019, s. 103). Dahası üretilmişlerin Sabun'u tüketerek hayatta kalmaları da günümüz endüstriyel çiftliklerindeki besi hayvanlarının yaşamak zorunda kaldığı yamyamlığı akıllara getirmektedir (Economides, 2009, s. 625; Ferguson, 2015, s. 154). Çiftlik hayvancılığı yapılırken bazı koşullarda ölen hayvanlar diğerlerinin yemlerine katılmakta (Singer, 2018, s. 184) ve hayvanlar bilmeden kendi türlerinin etini tüketmektedir. Ayrıca dar kafeslerde yaşadıkları stresten dolayı ya da uzun süre aç bırakıldıkları için bazı hayvanların birbirlerine saldırdıkları ve yaralananı yedikleri, bazılarının da diğerlerinin kuyruklarını ısırap kanlarını yaladıkları bilinmektedir (Singer, 2018, s. 173, 203-205). Benzer bir mantıkla hayvanlaştırılan kadın klonlar da diğer üretilmişlerin etinden yapılan Sabun'u tüketerek "bilmeden yamyamlık yapmaktadırlar. [...] Böylece hem üretilmiş hem de tüketici olarak tüm toplum yamyamlık eylemine katılmaktadır: klonlar birbirini tüketmekte ve tüm toplum da klonlardan beslenmektedir" (Knepper, 2016, s. 110). Sonuç olarak korpokrasinin kapitalist sistemi bu şekilde çalışarak totaliter rejimi zenginleştirirken üretilmişler hesabı canlarıyla ödemektedirler.

Tüm anlatı boyunca, etin cinsel politikası sadece üretilmişlerin gerçek anlamda kıyılarak ete dönüştürülmeleri şeklinde kendini göstermemektedir. Bunun aslında bir de sembolik bir ayağı bulunmaktadır. Bu bağlamda Lance'in dediği gibi, "[m]ezbaha sistemi iki mekâna ayrılmıştır: restoranlar ve gemiler" (2019, s. 110). Bu kıyım sisteminin iki ayağını bir araya getirense eril şiddetin sembolü Papa Song'dur. Papa Song'un restoranlarında işgörenlerin tamamı kadın üretilmişlerden oluşurken patronları Papa Song ya da Gözetmen Rhee gibi yöneticilerin erkek safkan olması kadınların üzerindeki ataerkil baskıyı işaret etmektedir. Altın-kırmızı tek tip üniformalar (s. 435) giyen kadın üretilmişler, aynı rahimtakında üretilmiş ve aynı uyum programından geçtikten sonra Papa Song'un restoranlarındaki tezgahlardan birinin başına geçmiş Sonmi'ler, Yoona'lar, Ma-Leu-Da'lar ve Hwa-Soon'lardır. Sonmi ya da Yoo-na gibi ön isimleri üretildikleri genotipin adıyla sonrasında gelen numaralar üretim aşamasındaki sıralarını belirtmektedir (Hayles, 2009, s. 58). Bu bağlamda bu anlatının ana karakteri olan Sonmi-451, Sonmi genotipinden üretilen 451. klon olduğu için bu adı almıştır. Bu şekilde üretilmişlere özel isim değil de numara verilmesi de etin cinsel politikasının bir uzantısıdır, çünkü kadınlar hayvanlaştırıldıkları için bireylikleri tıpkı fabrika çiftliklerindeki hayvanlar gibi numaralara indirgenmiştir. Bu çiftliklerde insan tüketimi için genellikle yapay tohumlamayla seri şekilde üretilen çiftlik hayvanlarının kulaklarına takılan numaralardan ibaret olması gibi buradaki üretilmişler de birey¹² olarak görülmedikleri için özel isimleri yoktur. Nasıl ki numaralanmış hayvanlar dişiye Adams'ın deyimiyle "dişilleştirilmiş protein" olan mandıra ürünlerini üretmek için yıllarca

¹² Safkanlar hiç umursamadıkları üretilmişlerin birbirlerinin aynısı olduğunu düşünse de Sonmi'nin altını çizdiği üzere, "aynı kökten üretilen aynı rahimtankında yetiştirilen üretilmişler bile kar taneleri kadar eşsizdir" (s. 242).

sömürüldükten sonra artık iş göremez hâle geldiklerinde kesimhaneye gönderiliyorsa numaralanmış üretilmişler de nihayet hayvanlaştırılmış proteine, yani ete, dönüştürülmeden önce – dişilleştirilmiş protein üretemeseler de – yoğun ve insanlık dışı bir tempoyla safkanlara hizmet etmektedirler. Hizmet süreleri günlük on dokuz saat çalışmak üzere aralıksız on iki yıldır. Sadece safkanların mola hakkının olduğu – çünkü “[ü]retilmişler için ‘mola’ zamandan çalmak demektir” (s. 240) – Nea So Copros’ta üretilmişlerin bu denli yoğun bir şekilde çalışmalarının nedeni, Papa Song’u zengin etmektir. Çünkü üretilmişler borçlu doğmuşlardır ve Papa Song’un “Yatırım”ını (s. 241) ödemek için çalışmaları gerekmektedir.¹³ Hizmet verdikleri her bir yıl için yakalarına iştirilen yıldızlar sayesinde on ikinci yılın sonunda “Onikiyıldızlı” (s. 241) üretilmişlerin parmaklarına “Ruhhalkaları” (s. 241)¹⁴ takılarak tüketiciye dönüştükleri ve İftihar için Hawaii’ye gittikleri fikri aşılsa da tüm hayatları bir yalandan ibaret olan üretilmişlerin yıllarca aralıksız iş yüküyle sömürüldükten sonra Papa Song’un Altın Gemisi’nde kesilerek ete dönüştürüldükleri yukarıda tartışılmıştır.

Papa Song’un Altın Gemisi’nde yaşananlar çok abartılı gibi görünse de Mitchell’ın korpokrasideki diğer üretilmişler yerine et tüketimine dayalı bir restoranda çalışan kadın üretilmişlere odaklanması da bir tesadüf değildir. Tıpkı Nea So Copros’taki kesimhanelerin günümüz mezbahalarına benzediği gibi Papa Song’un restoranı da birçok açıdan günümüz zincir fast-food restoranlarıyla koşutluk sağlamaktadır. Hatta Katherine Hayles’a göre, Papa Song’un restoranı (Papa Song’s), McDonald’s’in distopik bir uzantısıdır ve üretilmişlere her gün vaaz veren Logoadam hologramı da bizzat Ronald McDonald’dır (2009, s. 58). Hayles’ın önerdiği bu benzerlik oldukça akla yatkındır, zira birçok restoranın özellikle servis kısmında ağırlıklı olarak kadınlar çalışmaktadır (Maze, 2022). Dahası fast-food restoranlarında kadın çalışanların yüksek oranda cinsel istismara uğradıkları kayıtlara geçmektedir (Adams, 2018, s. 64). Bu, muhtemelen hamburger gibi yiyeceklerin cinselleştirilmiş sembolik anlamından kaynaklanmaktadır ve doğrudan etin cinsel politikasının bir uzantısı niteliğindedir. Çünkü reklamlarda etle cinselleştirilmiş kadın birlikte sunulmakta ve erkek tüketiciye, birini tüketirken diğerinin de cinselliğini sömürülebileceği mesajı verilmektedir. Papa Song’un diyarındaki üretilmişlerin cinsel istismara uğradığından bahsedilmese de her ikisinin de hizmet ettiği yer ataerkidir.

Tüm bunlar, kesimhanede kıyılarak ete dönüştürülmeden önce de kadın üretilmişlerin hayvanlaştırıldıklarını göstermektedir. Bunun nedeni de sözcüğün kullanımı yasaklanmış olmasına rağmen Sonmi~451’in sözleriyle “korpokrasi[nin] kölelik üzerine kurulmuş” olmasıdır (s. 244). Papa Song’un diyarındaki kadın üretilmişleri tanımlayacak en iyi sözcük hayvan olsa da Sonmi~451’in burada köle kavramını kullanmasının sebebi ülkedeki diğer üretilmişleri de kapsayacak bir kelime seçme kaygısından doğmuş olabilir. Sadece çok yüzeysel bir şekilde bahsedilmiş olsa da erkek ya da kadın diğer üretilmişlerin; seks işçiliği (s. 270), kapıcılık, hizmetkârlık, temizlikçilik (s. 294), askerlik (s. 415) ve fabrika, inşaat ve tarla işçiliği (s. 416) yaparak korpokrasiye hizmet ettikleri belirtilmiştir. Üstelik Sonmi~451, üretilmişlerin madun durumunu birden fazla ve farklı birkaç şekilde dile getirmektedir. Bir yerde üretilmişlerden bahsederken onların hiçbir masraf gerektirmeyen “organik makine” (s. 415) olduklarını söylerken Papa Song’un restoranındaki pozisyonuyla yükseliş yaşadktan sonra sığındığı Taemosan Üniversitesindeki kendi durumunu karşılaştırırken de şöyle der: “Papa Song’un restoranında bir köleydim; Taemosan’da ise daha ayrıcalıklı bir köleydim, o kadar” (s. 299). Bunun sebebi, Sonmi’nin

¹³ Dahası üretilmişler, Papa Song’a karşı sonsuz bir sevgi ve saygı beslemektedirler ve onları mutlu eden tek şey, “Evet, Papa Song” (s. 254) diye hitap ettikleri patronlarının sevgisidir. Papa Song, uysal oldukları sürece işgörenlerini severken uysal olmadıkları zaman onların yıldızlarını eksiltmektedir (s. 254). Üretilmişlerin tek mutluluk kaynağının Papa Song’un kendilerini sevmesi şeklinde şekillenmesi de bir tesadüf değil, bu sistematik sömürünün bir uzantısıdır.

¹⁴ Korpokraside ruh da bir tüketim nesnesine indirgenmiştir ve parmaklarına takıp çıkarabildikleri bir şeydir. Safkanların bile ruhları Ruhhalkası şeklinde parmaklarının ucuna yerleştirilmiştir ve istedikleri zaman küçük bir operasyonla çıkarılabilmektedir. Zaten ruhun da bir tüketim nesnesine dönüştüğünün en net belirtilerinden biri Yedinci İlmihal’deki şu düşüncedir: “‘Bir Ruh’un değeri içindeki dolarlar kadardır’” (s. 414).

Taemosan Üniversitesinde üzerinde deneyler yapılan bir denek olmasıdır. “İlk sabit [...] yükselen” (s. 290) üretilmiş olarak Sonmi~451, buradaki bilim insanları tarafından çeşitli deneylere tabi tutulmuştur. Bu da yine kadın üretilmişlerin hayvanlaştırılarak uğradığı diğer bir şiddet örneğidir. Nasıl ki kobay hayvanlar kendi istekleri dışında bedenlerine müdahale edilerek deneylerde kullanılıyorsa Sonmi~451 de erkek bilim insanları tarafından o şekilde muamele görmüş ve çeşitli testlerde kullanılmıştır. Dahası üniversiteye ilk gittiğinde “deneysel üretilmiş” (s. 279) olarak verildiği doktora öğrencisi Boom-Sook Kim tarafından bir “tez numunesi”nden (s. 273) ziyade cansız bir nesne gibi farklı amaçlarla da kullanılmıştır. Arkadaşı Fang onun avcılık becerilerine inanmayınca Boom-Sook Kim, Sonmi~451’in başının üstünde önce bir kavunu, sonra bir mangoyu ve en sonunda da bir eriği hedef olarak arbaletiyle atış yapmış ve kulak kepçesini yırtmıştır (s. 276-279). Ayrıca insan yerine koymadığı Sonmi~451’le “safkanların kedilerine hitap ettikleri gibi konu[u]şu[p]” ona “anlaşılmaz geldiğini sandığı sorular” sorarak eğlenmiştir (s. 269). Bu da kadın üretilmişlerin mezbahaya gitmeden çok önceden hayvanlaştırıldıklarını kanıtlar niteliktedir.

Sonmi~451, muhalif görüşleri sebebiyle kâfir ilan edildiği için Arşivci’yle gerçekleştirdiği röportajı bittikten sonra infaz edilecektir (s. 445). Sonunun böyle olacağını ta en başından bile bile üç hafta gibi kısa bir sürede *Bildiriler* adında bir manifesto yazmış ve zaten bunu yayınladığı gün yakalanmıştır (s. 442). Fikirlerini yazıp yayınlamasının sebebi, kendisi ölse bile ileride bir gün insanları bu baskı ve sömürüye karşı uyarmaktır. Bundan dolayı şöyle der: “Seneca da Neron’u şöyle uyarmıştı: Kaçımızı öldürürsen öldür, bizden sonra geleni öldüremeyeceksin” (s. 445). Sonmi~451’in fikirleri kendisinin ve kız kardeşlerinin gitmeyi isteyip de hiç gidemedikleri Hawaii’nin post-apokaliptik hâli olan Ha-Vaay’a ulaşmış ve buradaki Vadiinsanları kabilesinin dini öğretileri olmuştur. Romanın özel yapısı gereği her bir bölüm bir şekilde bir sonrakinin içinde yer alıp o bölümü etkilediği için Sonmi’nin anlatısı da bir sonraki bölümde Arşivci’nin Sonmi~451’le gerçekleştirdiği röportajı kaydettiği yumurta şeklindeki gümüşü niyaz olarak ortaya çıkmaktadır. “Düşüş” (s. 314) adı verilen apokaliptik bir yıkımdan sonra medeniyetin yerle bir olduğu bu uzak gelecekte dilleri de değiştiği için niyazdan çıkıp röportajı canlandıran Sonmi~451’in hologramının ne anlattığını anlamasalar ve “hayalet-kız” (s. 337) dedikleri hologramın aslında o olduğunu bilmeseler de Vadiinsanları, Sonmi~451’in tanrıçası olduğu bir dine inanmaktadırlar. Sonmi~451, tüketim hırsı sonunda kendisini de yiyip tüketen ataerkil ve kapitalist bir sisteme kurban gitse de fikirleri anaerkil bir topluma şekil vermiştir.

SONUÇ

Romanın ilk anlatısında baş gösteren güçlülerin zayıfları ezdiği ve sömürdüğü baskıcı sistem, Sonmi~451’in hikâyesinin anlatıldığı distopik anlatıda çok daha korkunç bir hâl almıştır ve klonlanan kadınlar gerçekten kesilerek tüketilmektedirler. Nea So-Copros’taki bu yıkıcı düzen, erilmerkezci bakış açısının kapitalizm ile iç içe geçmesiyle oluşmuş ve sistematik bir şekilde sürdürülmektedir. Erkek klonlar da çeşitli alanlarda sisteme hizmet etmek için üretilip sömürülse de kesilen üretilmişlerin kadın olması hiç şaşırtıcı değildir. Nitekim sistemin sorunsuz çalışması için hayvanlaştırılarak ete dönüştürülen kadın üretilmişlerin bu zulmü yaşamalarının tek sebebi dişilikleridir. Bu da Adams’ın kesilip ete dönüştürülen hayvanların baskılanmasını tartışırken dile getirdiği nesneleştirme, bölümlere ayırma ve tüketim döngüsüyle tamamen aynıdır. Nesneleştirme, kadın üretilmişlerin rahimtanklarında seri bir şekilde üretilmelerini, sonrasında restoranlarda ağır koşullarda çalıştırılmalarını ve en sonunda kesilerek ete dönüştürülmelerini mümkün kılmaktadır. Bu baskılama, gemide üretilmişlerin cesetlerinin parçalara ayrılması ile devam etmekte ve nihayet restoranlarda safkanların tüketimiyle son bulmaktadır. Bu süreçte bir tüketim malzemesi olarak tekrardan geldikleri Papa Song’un restoranları aslında hayvanlaştırılmış kadınların asıl göndergeleriyle gözlerini dünyaya açtıkları ilk yerdir. Papa Song’un diyarındaki bu kısır döngü, nesneleştirilmiş ancak hâlen vücut bütünlüğünü korumakta olan vadesi dolmamış üretilmişlerin kayıp göndergeye dönüşen kız kardeşlerinin etlerinden üretilen

yemekleri – aslında bir bakıma gelecekteki kendi etlerini – servis etmeleriyle sürmekte ve korpokrasinin kanlı çarkını döndürmektedir. Tüm bunlar göstermektedir ki kadın üretilmişlerin hayvanlaştırılması, sadece ete dönüştürüldükleri anda ortaya çıkan bir durumdan ziyade üretimlerinden kesimlerine kadar inceliklerle planlanarak işleyen bir süreçtir.

“Sonmi-451’in Niyazı”ndaki bu durum çok uç noktalara taşınmış olsa da sonuçta anlatılanlar edebi bir distopyadan ibarettir. Ancak işin kötü yanı şu ki romandaki kadın üretilmişlerin yaşadığı zulmü gerçek hayatta çiftlik hayvanları yaşamaya devam etmekte ve dakikada binlerce hayvan katledilmektedir. Dahası romandaki gibi kesilerek ete dönüştürülmeseler de tacize ve tecavüze uğrayan, cinsel objeye dönüştürülen ve fiziksel şiddete uğrayan – kısacası cinselleştirilmiş eril şiddet mağduru olan – kadınların yaşadığı mağduriyet de olanca hızıyla devam etmekte, ancak pek dikkat çekmemektedir. Türcü bakış açısı sebebiyle hiyerarşiler piramidinde kadın, hayvandan üstte yer alsa da şiddete maruz kalırken hayvanlaştırılması gördüğü zulmü maskelemekte ve meşru göstermektedir. Çünkü birbiriyle bağlantılı tüm şiddet türleri temelde hayvana şiddetle başlamaktadır ve hayvana şiddet genel olarak normal kabul edilmektedir. Et yeme ve cinsel şiddet farklı şiddet türleri gibi görünse de tür ve cinsiyet eşitsizliğine dayalı ataerki baskı sistemleri olan türcülük ve cinsiyetçiliğin kesişim noktasından ortaya çıkan eril şiddetin benzer tezahürleridir. Bu şiddet, her iki türü de sömürülen nesnelere indirgemektedir. Bunun temel müsebbibi ise ataerkidir ve ataerki gücünü ikili karşıtlıklardan almaktadır. Aslında sadece kadınların ve hayvanların değil ayrıca baskılanan diğer tüm bireylerin ötekileştirilip istismar edilmesine ve doğanın tahakküm altına alınarak sömürülmesine de bu ikilikler yol açmaktadır. Çünkü ikili karşıtlıklar farklılıklara odaklanarak kendisi gibi olmayanın dışlanmasına ve baskılanmasına sebep olmaktadır. Oysa farklılıklar aslında bir zenginlik kaynağıdır ve temelde birbirinden çok farklı olmasa da ataerki kültürel yapıların hiyerarşik sisteminde birbirinin tam zıttı şeklinde konumlandırılan hayvan, kadın, erkek, siyah, beyaz, doğa ve daha niceleri görünmez bir şekilde birbirlerine bağlıdır. Bundan dolayı bütün baskı türlerinin ve sömürünün önüne geçilebilmesi ancak bu ikili karşıtlıkların ortadan kaldırılması, oluşturduğu hiyerarşik düzenin yıkılması ve bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesiyle mümkün olacaktır. Bunun temel yolu, kayıp gönderge sistemine meydan okuyan vegan-feminist bir yaşam tarzına yönelmektir. Böyle bir yaklaşım türcü ve cinsiyetçi teamülleri ortadan kaldıracığı için baskılanan bu gruplardan biri diğerinden değerli ya da değersiz görülmeyecek ve hepsinin refahı için bir savaş verilecektir. Nitekim tahakküm altındaki tek bir birey bile yaşadığı zulümden kurtulmadığı sürece hiç kimse tam olarak özgürleşemeyecektir.

SUMMARY

Building upon vegan-feminist critic Carol J. Adams's theory of "the sexual politics of meat," this article aims to uncover the intricate relationship between meat-eating and sexual violence in patriarchal societies. The sexual politics of meat can simply be defined as the animalization of women, and the sexualization and feminization of animals. Adams posits that women exposed to sexual abuse and rape, and animals transformed into meat are both victims of patriarchy, and hence go through the same masculine violence as objects. To better explain the overlapping objectification of women and animals by patriarchy, Adams uses the concept of the "absent referent," which explains how raped/harassed women and butchered animals are distanced from their original referents. In this respect, this article, which aims to explore the oppression and abuse of the objectified women and animals in patriarchal societies, is divided into two parts: theory and practice. In the theoretical part, Adams's concept of the sexual politics of meat is explored thoroughly with specific emphasis on the concept of the absent referent. However, the first section of the theory part delves into such binary oppositions as "human-animal" and "male-female," which indeed constitute the roots of patriarchy and the Western thought system. Because the objectification and mistreatment of women and animals result primarily from these binary oppositions. In the second part of the article, "An Orison of Sonmi-451" narrative of British

writer David Mitchell's *Cloud Atlas* (2004) is scrutinized from a vegan-feminist perspective with respect to Adams's theory of the sexual politics of meat and the concept of the absent referent.

Patriarchy is a hierarchical system that is built upon binary oppositions. Other than the (white) male subject, who is positioned on top of this hierarchical pyramid, all other individuals (women, people of color, animals, etc.) are reduced to the object position, and come after him. Such polarization of the subject and the object brings about an inevitable domination of the former over the latter. Binary oppositions also emerge as a result of this polarization. In the binary oppositions, the first part of the pair is always privileged while the second one is subordinated to the former. At this juncture, the objectification and manipulation of women and animals in patriarchal societies is generally an extension of such foundational binary oppositions as "human-animal" and "male-female." In both of them, while the first one of the pairs (human and male) is privileged, the second one (animal and female) is disadvantaged, suppressed, and subordinated to the former. As a matter of fact, this article claims that these seemingly different binary oppositions, "human-animal" and "male-female," are not separate, but intrinsically entangled. Because, while depicting himself as the subject, the white male perceives everybody and everything else as female. Therefore, the term "human" in the first one denotes not all humans, but only (white) men. As "human" is associated with men it is depicted as male, while the second term, "animal," as female. Hence, I propose reformulating these essentially identical binaries as "human=male-female=animal." Such a formula emerges as a challenge to the general belief that anthropocentrism lies at the root of all environmental problems and the exploitation of animals. In line with this formula, I posit that androcentrism is the cause of all problems rather than anthropocentrism. It marginalizes not only women, but also people of color, animals, and nature. Because they are all juxtaposed with the human (=man). Consequently, I argue that speciesism, very much like sexism, emerges at the intersection of species and gender inequalities.

The sexual politics of meat is actually an extension of the binary thought system that is constructed by patriarchy to preserve its status quo. As victims of male violence, objectified women and animals are treated similarly in cases of sexual violence and butchering. Besides the manipulation of women and animals, however, the sexual politics of meat also denotes the wrong assumption that men need to eat meat as meat-eating is associated with strength, virility, and masculinity. In the act of meat-eating, while man is attributed the subject position, the butchered animal, i.e., the victim, is reduced to the object position. Although objectification renders the butchering of animals possible, the whole process is more complicated. In the first place, objectification legitimizes the butchering of animals. In this bloody journey of becoming meat, then come fragmentation and consumption. That is to say, after butchering, animals are divided into edible and inedible parts, and finally consumed. Although women are not butchered and consumed literally like livestock, they experience sexualized violence in a similar manner. The objectification of women gives credit to males to harass them; and then, fragmentation and consumption follow. Meat advertisements using sexualized female bodies and porn industry reducing women to their body parts just like the fragmented body parts of the animals in slaughterhouses are instances of fragmentation. Finally, the metaphorical consumption of sexualized female images, sexual harassment, and rape are the fulfilment of this process. The objectification/fragmentation/consumption process brings women and animals together as absent referents. Because the objectified person, be it a woman or an animal, is distanced from their original referents, and absent referents replace them. In the act of meat-eating, animals are the absent referents, because meat is present but the animal is not; and besides, it cannot participate in this eating activity. Likewise, women subjected to male violence also become absent referents, for in cases of sexual objectification, harassment, and rape, women are not considered as individuals, but as mere sex objects. This is realized through the association of the sexualized female body with animals. That is why, female names of numerous animal species such as *bitch*, *chick*, and *sow*, among many others, are used for women as swear words or derogatory terms

with sexual connotations, to demean both women and animals. Moreover, for the past forty years or so, female sexuality has been used in meat ads, where animalized women are portrayed as meat, and sexualized and feminized animals are depicted as sexualized women. In both cases, the bodies are controlled and manipulated, and hence transformed into absent referents.

In the second part of the article, “An Orison of Sonmi-451” is explored in detail with respect to the sexual politics of meat within a vegan-feminist framework. The dystopian society in the narrative is built upon sexist and speciesist values that serve the demands of a capitalist world. Through the protagonist's, a female clone named Sonmi-451, explorations of the dehumanizing treatments of the clones for the totalitarian regime's benefits, the narrative delves into the capitalist employer Papa Song's manipulation of the female human clones referred to as the “*fabricants*,” who are mass-produced in what the writer terms “*wombtanks*,” to serve the “*purebloods*,” i.e., the natural-born humans. In Papa Song's “*dineries*,” only female fabricants are employed, and they work nonstop for twelve years. At the end of the twelfth year, the fabricants are taken to Papa Song's Golden Ark, a ship, which is believed to take them to Hawaii for their lifelong retirement known as “*Xultation*.” Unlike what they think, however, the ship turns out to be a terrible slaughterhouse, where the female fabricants of Papa Song that have completed their working life are butchered. The “*liquefied biomatter*” supplied from their meat is used for the womb tanks, for the production of “*Soap*” – the fabricants' sole food – and for the preparation of Papa Song's food products. The recycling of the female fabricants, beginning with their mass-production in the womb tanks to provide “*servers*” for the purebloods and completed with their mass-slaughter to provide biomatter to feed both fabricants and purebloods, is nothing more than a dystopian reflection of the twenty-first century factory-farming, slaughterhouse, and meat industry cycle. However, the ones butchered here are women rather than livestock. The animalization of the female fabricants renders the production of meat and meat-eating possible. Hence, in this part of the article, it is argued that the butchering of the female fabricants transforms them into absent referents. However, since meat-eating is generally associated with the butchering of livestock, this bloody act also reminds of animals. Although animals are not there physically, the pain they feel is still there. Thus, animals are also absent referents. Consequently, it is deduced that institutionalized male violence links the objectification and suffering of both women and animals at the intersection of absent referents.

Makale Bilgileri		Article Information	
Etik Kurul Kararı:	Etik Kurul Kararından muaftır.	Ethics Committee Approval:	Exempt from the Ethics Committee Decision.
Katılımcı Rızası:	Katılımcı bulunmamaktadır.	Informed Consent:	No participants.
Mali Destek:	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.	Financial Support:	No financial support from any institution or project.
Çıkar Çatışması:	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.	Conflict of Interest:	No conflict of interest.
Telif Hakları:	Telif hakkına sebep olacak hiçbir materyal kullanılmamıştır.	Copyrights:	No material subject to copyright is included.

KAYNAKÇA

- Aavik, K. & Velgan, M. (2021). Vegan men's food and health practices: A recipe for a more health-conscious masculinity? *American Journal of Men's Health*, 15(5), 15579883211044323. doi: 10.1177/15579883211044323.
- Adams, C. J. (2013). *Etin cinsel politikası: Feminist-vejetaryen eleştirel kuram* (G. Tezcan & M. E. Boyacıoğlu, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Adams, C. J. (2016a). After MacKinnon: Sexual inequality in the animal movement. C. J. Adams (Ed.), *The Carol J. Adams reader: Writings and conversations 1995-2015* içinde (s. 295-329). New York: Bloomsbury Academic.
- Adams, C. J. (2016b). "Mad Cow" disease and the animal industrial complex: An ecofeminist analysis. C. J. Adams (Ed.), *The Carol J. Adams reader: Writings and conversations, 1995-2015* içinde (s.189-231). New York: Bloomsbury Academic.
- Adams, C. J. (2016c). The politics of meat: The *Antennae* journal of nature in visual culture interview with Annie Potts. C. J. Adams (Ed.), *The Carol J. Adams reader: Writings and conversations 1995-2015* içinde (s. 67-110). New York: Bloomsbury Academic.
- Adams, C. J. (2016d). What came before *The Sexual Politics of Meat*: The activist roots of a critical theory. C. J. Adams (Ed.), *The Carol J. Adams reader: Writings and conversations 1995-2015* içinde (s. 23-65). New York: Bloomsbury Academic.
- Adams, C. J. (2017). Feminized protein: Meaning, representations, and implications. M. Cohen & Y. Otomo (Ed.), *Making milk: The past, present and future of our primary food* içinde (s. 19-40). Londra: Bloomsbury Academic.
- Adams, C. J. (2018). *Burger*. New York: Bloomsbury Academic.
- Adams, C. J. (2021). *Ne adam ne hayvan: Feminizm ve hayvanların savunulması* (S. D. Karali, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Adams, C. J. (2022). *Kadına yönelik şiddet, hayvanlara zulüm* (G. Göçmen, Çev.). İstanbul: A7 Kitap.
- Adams, C. J. & Gruen, L. (2022). Ecofeminist footings. C. J. Adams & L. Gruen (Ed.), *Ecofeminism: Feminist intersections with other animals and the earth* (2. bs.) içinde (s. 1-43). New York: Bloomsbury Academic.
- Adams, C. J. & Tyler, T. (2006). An animal manifesto: Gender, identity, and vegan-feminism in the twenty-first century – an interview with Carol J. Adams. *Parallax*, 12(1), 120-128. doi: 10.1080/13534640500448791.
- Birke, L. (1994). *Feminism, animals and science: The naming of the shrew*. Buckingham ve Philadelphia: Open University Press.
- Brookes, G. & Chałupnik, M. (2022). 'Real men grill vegetables, not dead animals': Discourse representations of men in an online vegan community. *Discourse, Context & Media*, 49, 100640. doi: 10.1016/j.dcm.2022.100640.
- Commoner, B. (1980). *The closing circle: Nature, man & technology* (10. bs.). New York: Bantam Books.
- De Cristofaro, D. (2018). "Time, no arrow, no boomerang, but a concertina": *Cloud Atlas* and the anti-apocalyptic critical temporalities of the contemporary post-apocalyptic novel. *Critique: Studies in Contemporary Fiction*, 59(2), 243-257. doi: 10.1080/00111619.2017.1369386.
- Donovan, J. (1990). Animal rights and feminist theory. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 15(2), 350-375. doi: 10.1086/494588.
- Donovan, J. & Adams, C. J. (1999). Introduction. C. J. Adams & J. Donovan (Ed.), *Animals and women: Feminist theoretical explorations* (2. bs.) içinde (s. 1-8). Durham ve Londra: Duke University Press.

- Dunayer, J. (1999). Sexist words, speciesist roots. C. J. Adams & J. Donovan (Ed.), *Animals and women: Feminist theoretical explorations* (2. bs.) içinde (s. 11-31). Durham ve Londra: Duke University Press.
- Economides, L. (2009). Recycled creatures and rogue genomes: Biotechnology in Mary Shelley's *Frankenstein* and David Mitchell's *Cloud Atlas*. *Literature Compass*, 6(3), 615-631. doi: 10.1111/j.1741-4113.2009.00627.x.
- Ferguson, P. (2015). 'Me eatee him up': Cannibal appetites in *Cloud Atlas* and *Robinson Crusoe*. *Green Letters: Studies in Ecocriticism*, 19(2), 144-156. doi: 10.1080/14688417.2015.1022869.
- Fiddes, N. (1991). *Meat: A natural symbol*. Londra ve New York: Routledge.
- Fraiman, S. (2012). Pussy panic versus liking animals: Tracking gender in animal studies. *Critical Inquiry*, 39(1), 89-115. doi: 10.1086/668051.
- Frame, K. (2015). "The Strong Do Eat": David Mitchell and Herman Melville – A study in intertextuality. *Australasian Journal of American Studies*, 34(1), 17-29. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/44779750>.
- Fraser, G. E. (2009). Vegetarian diets: What do we know of their effects on common chronic diseases? *The American Journal of Clinical Nutrition*, 89(5), 1607S-1612S. doi: 10.3945/ajcn.2009.26736K.
- Gaard, G. (1993). Living interconnections with animals and nature. G. Gaard (Ed.), *Ecofeminism: Women, animals, nature* içinde (s.1-12). Philadelphia: Temple University Press.
- Gaard, G. (2002). Vegetarian ecofeminism: A review essay. *Frontiers: A Journal of Women Studies*, 23(3), 117-146. doi: 10.1353/fro.2003.0006.
- Greenebaum, J. & Dexter, B. (2018). Vegan men and hybrid masculinity. *Journal of Gender Studies*, 27(6), 637-648. doi: 10.1080/09589236.2017.1287064.
- Hayles, N. K. (2009). RFID: Human agency and meaning in information-intensive environments. *Theory, Culture & Society*, 26(2-3), 47-72. doi: 10.1177/0263276409103107.
- Hicks, H. J. (2016). *The post-apocalyptic novel in the twenty-first century: Modernity beyond salvage*. New York: Palgrave Macmillan.
- Jones, P. (2011). Fighting cocks: Ecofeminism versus sexualized violence. L. Kemmerer (Ed.), *Sister species: Women, animals and social justice* içinde (s. 45-56). Urbana: University of Illinois Press.
- Keneally, M. (2018, 18 Ekim). 'Horseface,' 'crazy,' 'low IQ': Trump's history of insulting women. *ABC News*. Erişim adresi: <https://abcnews.go.com/Politics/trumps-long-history-calling-women-crazy-attacking-appearances/story?id=48348956>.
- Kheel, M. (1993). From heroic to holistic ethics: The ecofeminist challenge. G. Gaard (Ed.), *Ecofeminism: Women, animals, nature* içinde (s. 243-271). Philadelphia: Temple University Press.
- Kheel, M. (2007). The liberation of nature: A circular affair. J. Donovan & C. J. Adams (Ed.), *The feminist care tradition in animal ethics: A reader* içinde (s. 39-57). New York: Columbia University Press.
- Knepper, W. (2016). Toward a theory of experimental world epic: David Mitchell's *Cloud Atlas*. *Ariel: A Review of International English Literature*, 47(1-2), 93-126. doi: 10.1353/ari.2016.0008.
- Lance, S. (2019). "The weak are meat, and the strong do eat": Representations of the slaughterhouse in twentieth and twenty-first century literature (Doktora tezi, USF Tampa Graduate Theses and Dissertations). Erişim adresi: <https://digitalcommons.usf.edu/etd/8045>.
- MacKinnon, C. A. (2007). Of mice and men: A fragment on animal rights. J. Donovan & C. J. Adams (Ed.), *The feminist care tradition in animal ethics: A reader* içinde (s. 316-332). New York: Columbia University Press.

- Maze, J. (2022, 3 Ağustos). Women dominate the restaurant workforce, except at the top. *Restaurant Business Magazine*. Erişim adresi: <https://www.restaurantbusinessonline.com/workforce/women-dominate-restaurant-workforce-except-top>.
- Mitchell, D. (2005, 16 Nisan). Genesis. *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/books/2005/apr/16/featuresreviews.guardianreview23>.
- Mitchell, D. (2011). *Bulut atlası* (B. Gündüz, Çev.). İstanbul: Doğan Kitap.
- Mycek, M. K. (2018). Meatless meals and masculinity: How veg* men explain their plant-based diets. *Food and Foodways*, 26(3), 223-245. doi: 10.1080/07409710.2017.1420355.
- Nakagawa, S. & Hart, C. (2019). Where's the beef? How masculinity exacerbates gender disparities in health behaviors. *Socius: Sociological Research for a Dynamic World*, 5, 2378023119831801. doi: 10.1177/2378023119831801.
- Orwell, G. (2016). *Bin dokuz yüz seksen dört* (C. Üster, Çev.; 56. bs.). İstanbul: Can Yay.
- Pan, L., Chen, L., Lv, J., Pang, Y., Guo, Y., Pei, P., Du, H., ...Li, L. (2022). Association of red meat consumption, metabolic markers, and risk of cardiovascular diseases. *Frontiers in Nutrition*, 9, 833271. doi: 10.3389/fnut.2022.833271.
- Parker, J. A. (2010). David Mitchell's *Cloud Atlas* of narrative constraints and environmental limits. J. A. Parker, P. A. Harris & C. Steineck (Ed.), *Time: Limits and constraints* içinde (s. 201-217). Leiden ve Boston: Brill.
- Rifkin, J. (1993). *Beyond beef: The rise and fall of the cattle culture*. New York: Plume.
- Rothgerber, H. (2013). Real men don't eat (vegetable) quiche: Masculinity and the justification of meat consumption. *Psychology of Men & Masculinity*, 14(4), 363-375. doi: 10.1037/a0030379.
- Rozin, P., Hormes, J. M., Faith, M. S. & Wansink, B. (2012). Is meat male? A quantitative multimethod framework to establish metaphoric relationships. *Journal of Consumer Research*, 39(3), 629-643. doi: 10.1086/664970.
- Schwartz, R. (2024, 26 Aralık). 91 things Donald Trump has said about women. *The Week*. Erişim adresi: <https://theweek.com/donald-trump/655770/61-things-donald-trump-has-said-about-women>.
- Shear, M. D. & Sullivan, E. (2018, 16 Ekim). 'Horseface,' 'Lowlife,' 'Fat, Ugly': How the president demeans women. *The New York Times*. Erişim adresi: <https://www.nytimes.com/2018/10/16/us/politics/trump-women-insults.html>.
- Shoop, C. & Ryan, D. (2015). "Gravid with the ancient future": *Cloud Atlas* and the politics of big history. *SubStance*, 44(1), 92-106. doi: 10.1353/sub.2015.0011.
- Singer, P. (2018). *Hayvan özgürleşmesi* (H. Doğan, Çev.; 2. bs.). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Sobal, J. (2005). Men, meat, and marriage: Models of masculinity. *Food and Foodways*, 13(1-2), 135-158. doi: 10.1080/07409710590915409.
- Twigg, J. (1983). Vegetarianism and the meanings of meat. A. Murcott (Ed.), *The sociology of food and eating: Essays on the sociological significance of food* içinde (s. 18-30). Aldershot: Gower Publishing Company.
- Williams, N. M. (2015). Meat eating and masculinity: A Foucauldian analysis. J. M. Dieterle (Ed.), *Just food: Philosophy, justice and food* içinde (s. 141-159). Londra ve New York: Rowman & Littlefield.
- Wolk, A. (2017). Potential health hazards of eating red meat. *Journal of Internal Medicine*, 281(2), 106-122. doi: 10.1111/joim.12543.
- Wright, L. (2015). *The vegan studies project: Food, animals, and gender in the age of terror*. Athens, Georgia: The University of Georgia Press.